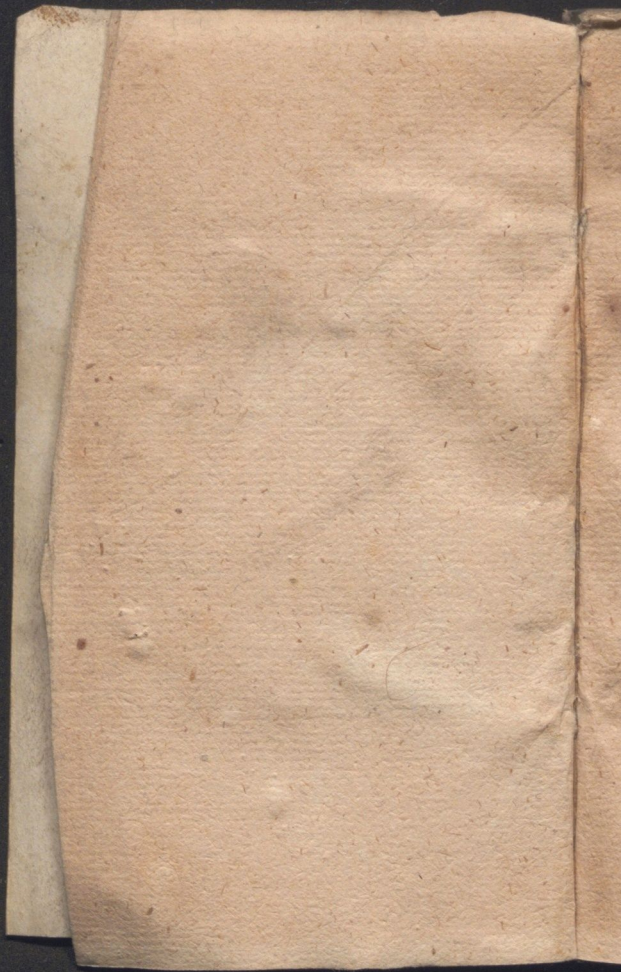

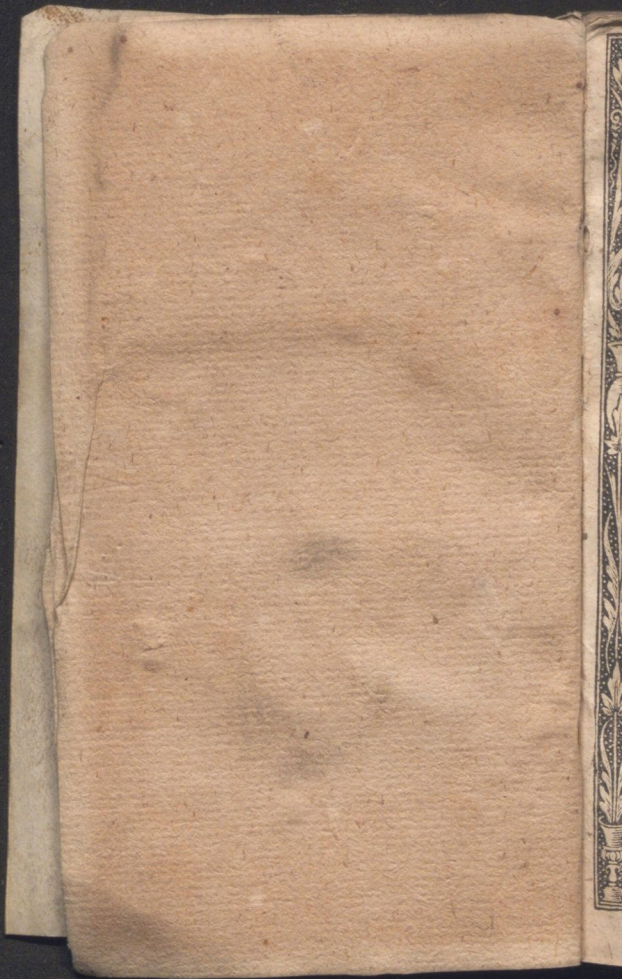

Ad 1.43

1.43

HORTVLVS
ANIMÆ.

IN QVO CONSOLATIO
nes in tentationibus & impulsuæ
causæ patientiæ in ærumnis
reperiuntur.

ECCLE: XLI.

Hortus est benedictus, & longe amœ-
nissimus timor Domini.

M. GEORG: VVALTHER
verbi diuini Halæ Saxonum
minister.

A N N O

M. D. LXXII.

Επίγραμμα εἰς τὸν τῷ τοκῆ
βιβλίου.

ὅσισ' ἔχασ λυγραῖσ βεβαρήτοτα θυμὸν ἀνίασε,
τὸν τε βίον διάγασ θλίψει θυχόμενος,
ὄντιρ' ἀλυξοσάωκοσ ἀνδρες μεμεληκότεσ ἔργω
πολλὰ κακὰ δ' ἔωσιρ βαλλόμενοι κακίασ
δοκωῖ ἔωρ' ἀχθεῖσ ὑπκείμεν' ἀμπλακιάωρ
δυσφορα πενθελεοιεσ ἀλγεα φρεσῶν ἔχασ.
ἀλλ' ἔκ' ἀνδρομέη δ' ὕνασ' ἀνυφοριζέμερ ἀλκή:
ὣ μὲνω κρατὸρῆρ ἐλπίδα βάλλε δεῶ.
μάνθανε τήνδε θίλοιο βίβλου ἢ ἐπὶ χῆρα τοσ
θυμὸν γηθόσυννοσ λάμβανε ἡμετέρεσ. (κῆσοσ
μῆνιρ ἀπειροσίκρ πλεμόκλονορ ἔργωρ ἀξῆσ'
οὐκ ἄδ' ε, νοσδροῖσ φάρμακα πρὸσ δ' ἰδ' οὐε.
εὐχόμεν' πάντων εἰσ θυμὸν βαλλέμεν
ἀνδρῶν (τρῶν.
συγγραφέασ ἀγίωρ πρὸσ παρὰ δ' αἶγμα πασ
ὄλβιορ ἀλλὰ λέγω βοτάνοῖσ τὸν κῆπορ ἔχοντα
ἡπιορ εὐερίσκει ἡσιρ ἀκκμα νόσοισ.
τοῦτε βίεσ μετέχει, ψυχῆ τ' ἀμβαίνει ὄλυμπορ,
πλήθ' ἔχωρ ἰεζῶν ἢ δ' ρανίωρ δ' ἰδ' αχῶρ.

Georgius VValther Iunior
Halenfis.

ILLVSTRIS-
SIMO ET LAUDA-

TISSIMO PRINCIPI AC DO-
mino, Domino Ioachimo Friderico, Admi-
nistratori Archiepiscopatus Magdeburgensis
& Primatus Germaniæ, Marchioni Brande-
burgensi, Steginensium, Pomeranorum, Cassi-
bitorum, Vandalorum ac Crofuzæ in Silesia

Duci, Burggrauio Noribergensi &

Rugiæ Principi ac Domino

suo clementis-
simo.

Gratia & pax per Iesum Chri-
stum vnicum & verum redemptorem
nostrum, Amen.

ILLVSTRIS-
SIME Princeps, Domine Cle-
mentissime, Multiplices
& ualde graues tenta-
tiones esse, quibus homi-

nes sepè numero miserrime affliguntur,
inprimis dubitationem de gratia Dei &
eterna uita, & desperationem propter
peccata, iram DEI, & damnationem
eternam, uerbum Dei atq; experientia
testatur. His non tantum impij & scele-

EPISTOLA

rati homines, uerum etiam pij sepe ita
 excruciantur, ut non possint intermitte-
 re, quin cum Dauide & alijs exclament.
 Sagittæ tuæ ò Deus infixæ sunt mihi, &
 confirmasti super me manum tuam; non
 est sanitas in carne mea, à facie iræ tuæ,
 non est pax ossibus meis, à facie pecca-
 torum. Quoniam iniquitates meæ su-
 pergressæ sunt caput meum, sicut onus
 super me grauata sunt: Omnes dies no-
 stri defecerunt & in ira tua deficimus.
 Circundederunt me dolores mortis, &
 torrentes iniquitates conturbauerunt me.
 Dolores inferni circundederunt me. Re-
 pleta est malis anima mea, & uita mea
 inferno appropinquabit. Super me con-
 firmatus est furor tuus. Quis me libe-
 rabit de manu mortis? Peccaui enim su-
 per numerum arenæ maris. Quasi leo
 sic Dominus contriuit omnia ossa mea,
 cum patior.

Quis enim non exhorresceret hor-
 ribiles maledictiones, & cominationes

DEDICATORIA.

grauissimas, in uerbo Dei expressas, maledictus sit qui non permanet in omnibus legis, nec eas opere perficit? Item, Vae omnibus impijs, cui ira DEI ipsiusq; iustum iudicium, mors, Diabolus, infernus & aeterna damnatio non terrorem incureret? Siquidem omnes in peccatis concepti & nati, praecepta Dei uiolauimus, ipsumq; grauiter offendimus, & ad iram prouocauimus.

Veruntamen quam graues sint eiusmodi tentationes, nõ propterea animum prorsus abijciamus, sed ope spiritus sancti uidentium, ut eas superemus & uincamus. Verè enim ille maledictus est, qui his oppressus plane desperat, cū contra illis, qui uincunt eas de ligno uitæ dabitur edere, quod est in Paradiso Dei.

Sed inquires quomodo nos omnibus exhausti uiribus & inermes, contra tam multiplices & ualde graues tentationes pugnare foeliciter possumus? Respondeo quod ad infirmitatem nostram atti-

EPISTOLA

net impossibile est, sed hoc tenendum & hilari mente accipiendum, uerbum Dei nimirum Euangelium propterea promulgatum, & tibi quoq; à Deo propositum esse, ut eo ipso contra omnes tentationes te munias & corroboret, eam ipsam ob causam, uerbum Dei armatura & gladius spiritus sancti dicitur, quod hoc tanquam instrumento uel organo spiritus sanctus nos contra omnes tentationes muniat, regat atq; conseruet, ne succumbamus, sed tandem uincamus & triumphemus.

Hac armatura Dauid non modo gigantem Goliath prostrauit, sed etiam ipsum Diabolum ipsiusq; tentationes de multitudine & magnitudine peccatorum suorum, item de ira Dei, electione & damnatione eterna, pedibus suis conculcauit, ut uerba sua in paroxysmis & cruciatibus animi maximis attestantur, quæ ita sese habent. Conuertere animam meam in requiem tuam, quia Dominus

DEDICATORIA

benefecit tibi, quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. Placebo Domino in regione uiuorum. Item, Nisi uerbum tuum meditatio mea esset, forte periissem in humilitate mea. Sic uerbum Dei uerè est antidotum & presentissima munitio & armatura contra omnes incurfiones, insultus & tentationes Diaboli.

Quapropter nostrum interest uerbum Dei sedulo audire, legere, scrutari atq; meditari adiunctis precibus ad spiritum sanctum, Quod si fecerimus antagonista fortissimus & solus inuictissimus, nimirum CHRISTVS IESVS cui data est omnis potestas in cælo & in terra, nobis succurrens, lapides consolationes & selectissimas sententias suggeret, quibus Goliathum Diabolum scilicet cum omnibus suis tentationibus prostertere & delere potuimus. Hoc omnibus discipulis & amatoribus uerbi sui Christus pollicetur, inquiens: Oues meæ uo-

EPISTOLA

cem meam audiunt, & ego cognosco eas, & ego uitam aeternam do eis, & non peribunt in aeternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea, & portae inferi non praeualebunt aduersus eas, ut praeclare Apostolo Petro reipsa praestitit, inquit. Simon, ecce Sathanas expetiuit te, ut cribraret sicut triticum, ego autem rogavi pro te, ut non deficeret fides tua. Idem accidit diuo Paulo sic enim scribit. Deo gratias ago, qui dedit nobis uictoriam per Dominum nostrum IESVM CHRISTVM. Similiter nos quoq; auxilio nostri defensoris & uictoris inuictissimi quasq; tentationes uincere possumus, si modo accincti gladio spiritali uerbum Christi die ac nocte meditati fuerimus, quo solo sanctissimi uiri D. Lutherus & D. Melancton hostes Ecclesiae profligarunt atq; in tentationibus grauissimis conseruati sunt.

Cum uero non raro accidat, ut etiam illi, qui in uerbo Dei mediocriter

DEDICATORIA.

uersati sunt, in tentationibus & afflictionibus maximè admodum tardè atq; difficulter illam armaturam Dei sententias scilicet consolatorias ad opprimendas tentationes efficacissimas, in mentem reuocare possint, propter infirmitatem & cruciatus corporis & animi uementissimos, atq; alias rationes, operæ pretium me facturum existimaui, si Hortulum animæ exstruerem, in eoq; præcipua capita consolationum & selectissimas sententias ex Prophetis & Apostolis ordine disponerem, ut ex eo tanquam ex armario facilius arma depromere & ad usum accomodare afflictæ animi possint. Cum enim Hortuli propter ægrotos exstruantur, ut illæ herbæ & radices, quibus ad tuendam ualeitudinem, & ad leniendos uarios dolores corporis indigent in promptu sint, multò magis Hortulum spiritualem propter morbos animi & cōscientiæ cuiuslibet comparandum esse, nemo inficiabitur.

EPISTOLA

Norunt enim omnes qui uel mor-
bis laborarunt acutis, uel grauiſſimis
oppreſſi fuerunt ærumnis, prolixas
enarrationes ſententiarum tempore af-
ſiictionum maximarum raro habere
locum, & breuiſſima capita conſola-
tionum, unam atq; alteram ſelectiſſi-
mam ſententiam auxilio ſpiritus ſancti
ſepe magis accommodatam & utilem
eſſe. Quod & Patres quosdam inſcri-
ptis Diuum Auguſtinum expertum eſſe
conſtat, qui ſimiliter matri eiufmodi nu-
das ſententias præſcripſit, & hoc noſtro
ſeculo aliqui ſuo exemplo teſtati ſunt,
in primis Illuſtriſſimus Princeps D. Fri-
dericus Elector Saxonie, foelicis me-
morie, qui ſelectiſſimas ſententias ma-
iuſculis literis in parietes & tabulas in-
ſcribi mandauit, & inde conſolationem
capere ſolitus fuit uberrimam.

Adhæc cum pauci eo ſint ingenio
præditi, ut diu firmiter in memoria con-
ſolatoria capita & ſententias retinere,

DEDICATORIA.

uel ad mentem reuocare possint, inprimis istas, quæ maximopere ratione tentationis necessariae erant, his ita consultum esse, experientia docet. Deniq; hac ratione & iuniores & rudiores erudiuntur, & adiuuantur, ut magis ac magis in uerbo Deo proficere & tandem prolixiores conciones cum fruge audire & melius ad usum transferre possint. Propter has & alias causas hunc Hortulum animæ Latinè & Germanicè instruxi, eumq; Illustrissime Princeps ac Domine clementissime T. C. dedicandum esse putavi, ut constaret, me quoq; uti per singularia T. C. dona principe digna agnoscere & pro incomumitate, & foelici gubernatione T. C. sedulo orare, ea qua debeo reuerentia & subiectione rogans, ut C. T. Hortulus sit gratus & acceptus, Rex regum & Dominus dominantium CHRISTVS IESVS, accensam doctrinae suae lucem in nostris Ecclesijs, tranquillitatē & Rei.

EPISTOLA DEDICAT.
pub: statum fœlicem porro benigne lar-
giatur, & celsitudinem tuam unâ cum
illustrissima coniuge ad gloriam DEI
& subditorum emolumentum clementis-
simè diu incolumem & florentem con-
seruet, Amen. Data in Salinis Saxo-
nicis 1571. die 7. Octobris.

C. T.

Subditus Minister

Georg: VValther M. uerbi
diuini Hale Saxonum
Minister.

CONSOLATIO
PRO PECCATORIBVS,

qui sua peccata agnoscunt, & gra-
tiam Dei expetunt.

I.

DEVS MITIS, MISERI-
cors, longanimis, patiens &
humanus est.

Exod: 34. DOMINE Deus, mi-
sericors & clemens, patiens & multa
miserationis, ac verus qui custodis
miserencordiam in millia: qui aufers
iniquitatem, & scelera atq; peccata.

Pfal: 25. Dulcis & rectus DOMI-
NVS: propter hoc legem dabit de-
linquentibus in via.

Pfal: 34. Gustate & videte, quo-
niam suavis est DOMINVS: Bea-
tus vir qui sperat in eo.

Pfal: 34. Iuxta est DOMINVS
his qui tribulato sunt corde: & hu-
miles spiritu saluabit.

Pfal: 106. Confitemini DOMI-
NO quoniam bonus, quoniam in
seculum misericordia eius.

CONSOLATIO

Psal : 103. Miserator & misericors
DOMINVS : longanimis & mul-
tum misericors , corroborauit mise-
ricordiam suam super timentes se,
Quomodo miseretur pater filiorum,
misertus est Dominus timentibus se.

Psal : 86. Tu DOMINE suavis
& mitis , & multæ misericordiæ om-
nibus inuocantibus te.

Esa : 55. Quærite DOMINVM
dum inueniri potest : inuocate eum
dum prope est : Derelinquat impius
viam suam; & vir iniquus cogitatio-
nes suas; & reuertatur ad Dominum
& miserebitur eius: & ad Deum no-
strum, quoniam multus est ad igno-
scendū. Non enim cogitationes meæ
cogitationes vestre, neq; viæ meæ viæ
vestræ, dicit DOMINVS.

Ierem : 3. Sanctus ego sum , dicit
DOMINVS, & non irascat in
perpetuum. Veruntamen scito ini-
quitate tuam, quia in DOMI-
NVM DEVM tuum præuarica-
tus es.

Ioel: 2. Conuertimini ad **DOMINVM** Deum vestrum, quoniam benignus & misericors est: patiens & multæ misericordiæ, & præstabitis super malicia.

Hose: 14. Conuertere Israel ad **DOMINVM** Deum tuum: quoniam corruisti in iniquitate tua. Tollite vobiscum verba & conuertimini ad **DOMINVM** & dicite ei. Omnem aufer iniquitatẽ, & accipe bonum, & reddemus vitulos labiorum nostrorum.

Miche: 7. Quis Deus similis tui, qui auferis iniquitatem: & transfers peccatum reliquiarũ hereditatis tuæ. Non immittet vltra furorem suum, quoniam volens misericordiam est. Reuertetur & miserebitur nostri; Deponet iniquitates nostras: & proijciet in profundum maris omnia peccata nostra.

Judith: 8. Patiens **DOMINVS** non enim quasi homo, sic Deus com-

CONSOLATIO

minabitur, neq; sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur.

Luc: 1. Per viscera misericordiae Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto.

Ephē: 2. Deus qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos, & cum mortui essemus peccatis, conuiuificauit nos in CHRISTO, cuius gratia estis saluati, & conresuscitauit & condescendere fecit in caelestibus in CHRISTO IESU: vt ostenderet in seculis superuenientibus abundantes diuitias gratiae suae, in bonitate super nos in Christo IESU.

Tit: 3. Benignitas & humanitas apparuit saluatoris nostri Dei: non ex operibus iusticiae, quae fecimus, sed secundum misericordiam suam saluos nos fecit, per lauacrum regenerationis & renouationis spiritus sancti.

2. Petr: 3. Dominus patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad poenitentiam reuerti.

II.

DEI MISERICORDIA MA:
ior est iniquitate nostra.

Psal: 51. Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam.

Psal: 103. Secundum multitudinem cœli à terra: corroborauit misericordiam suam super timentibus se.

Esa: 1. Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum uestrarum ab oculis meis: quiescite agere peruerse. Si fuerint peccata uestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur.

Eccle: 18. Quam magna misericordia DOMINI, & propitiatio illius conuertentibus ad se. Quis adijciat enarrare misericordiam eius? patiens est Deus in illis, & effundit super eos misericordiam suam, vidit præsumptionem cordis eorum, & cognouit subuersionem illorum quoniam nequam est. Ideo adimpleuit propitiationem suam in illis, & ostendit eis viam æquitatis. Miseratio ho-

CONSOLATIO

minis circa proximum suum : Misericordia autem Dei super omnem carnem , miseratur excipiens , doctrinam miserationis , & qui festinant in iudicijs eius.

Eccle ; 2. Secundum magnitudinem DE I misericordia illius cum ipso est.

Judith : 8. Non enim quasi homo Deus sic comminabitur , neq; sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur.

Luc : 1. Misericordia eius à proge-
nie in progenies , timentibus eum.

Rom : 5. Vbi abundauit delictum ,
superabundauit & gratia.

1. Per : 1. Benedictus Deus & pater
DOMINI nostri IESV Christi ,
qui secundum misericordiam suam
magnam regenerauit nos in spem
uiuam , per resurrectionem
CHRISTI.

III.

GRATIA & MISERICOR-
dia Dei sine caret.

Pfal; 106. Confitemini DOMI-
NO quoniam bonus: quoniam in
seculum misericordia eius.

Pfal; 117. Confirmata est super nos
misericordia eius: & veritas Domini
manet in aeternum.

Thren; 3. Miserationes DOMI-
NI non defecerunt.

Esa; 54. In momento indignatio-
nis abscondi faciem meam parum per
à te, & in misericordia sempiterna
misertus sum tui: dixit redemptor
tuus DOMINVS.

Ose; 2. Sponsabo te mihi in sem-
piternum: Et sponsabo te mihi in
iusticia & iudicio, & in misericordia
& in miserationibus. Et sponsabo
te mihi in fide: & scies quia ego
DOMINVS.

Esa; 60. Et aperientur portæ tuæ
iugiter: die ac nocte non clau-
dentur.

CONSOLATIO

IIII.

DEVS OMNIUM

miseretur.

Pfal: 86. Tu DOMINE suavis & mitis, & multæ misericordiæ omnibus inuocantibus te.

Rom: 11. Conclufit Deus omnia in incredulitate, vt omnium miseretur.

1. Timoth: 2. Deus omnes homines vult faluos fieri & ad agnitionem veritatis venire.

Tit. 2. Apparuit gratia Dei Saluatoris nostri omnibus hominibus.

V.

DEVS PECCATORVM NO-

strorum non recordatur.

Pfal: 25. Relicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris, Secundum misericordiam tuam memento mei, propter bonitatem tuam
DOMINE.

PECCATORVM. 5

Pfal: 103. Quantum distat ortus ab
occidente: longè fecit à nobis ini-
quitates nostras.

Iere: 13. Emundabo illos ab omni
iniquitate sua in qua peccauerunt
mihi: & propitius ero cunctis ini-
quitaribus eorum in quibus delique-
runt mihi & spreuerunt me.

VI.

DEVS PECCATA

nobis condonat.

Num: 14. **DOMINVS** patiens
& multæ misericordiæ, auferens ini-
quitate[m] & scelera.

Pfal: 51. Miserere mei Deus secun-
dum misericordiam tuam, & secun-
dum multitudinem miserationum
tuarum dele iniquitatē meam. Am-
plius laua me ab iniquitate mea: &
à peccato meo munda me.

Eccle: 2. Pius & misericors est
Deus: & remittit in die tribulatio-
nis peccata.

CONSOLATIO

VII.

DEVS OMNIA PECCATA
*remittit, licet graua & multiua-
ria illa sint.*

Pfal: 51. Auerte faciem tuam à pec-
catis meis; & omnes iniquitates
meas dele.

Pfal: 103. Benedic anima mea Do-
mino; & noli obliuisci omnes re-
tributiones eius; Qui propitiatur
omnibus iniquitatibus tuis; qui san-
nat omnes infirmitates tuas.

Pfal: 130. Apud DOMINVM
misericordia; & copiosa apud eum
redemptio.

Esa: 1. Si fuerint peccata vestra vt
coccinum, quasi nix dealbabuntur.

Michæ: 7. Quis Deus similis tui,
qui aufers iniquitatem & transis
peccatum.

Michæ: 7. Deus proijciat in pro-
fundum maris omnia peccata.

DEVS DILIGIT

Peccatores.

Ierem: 32. DOMINVS inquit:
Lætabor super eis cū bene eis fecero.

Sapient: 11. Diligis omnia quæ
sunt: & nihil eorum odisti quæ fe-
cisti. Parcis autem omnibus: quo-
niam tua sunt DOMINE qui amas
animas.

Iohan: 3. Sic Deus dilexit mun-
dum, vt filium suum vnigenitum da-
ret, vt omnis qui credit in eum non
pereat, sed habeat vitam æternam.
Non enim misit Deus filium suum
in mundum, vt iudicet mundum, sed
vt saluetur mundus per ipsum.

Rom: 5. Commendat charitatem
suam Deus in nobis, quoniam si cum
adhuc peccatores essemus, secundum
tempus CHRISTVS pro nobis
mortuus est.

1. Iohan: 4. In hoc apparuit cha-
ritas Dei in nobis, quoniam filium

CONSOLATIO

suum vnigenitum misit DEVS in mundum, vt viuamus per eum. In hoc est charitas: non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris.

IX.

NON IRASCITVR DEVS
peccatoribus pœnitentibus.

Psal: 103. Non in perpetuum irascetur: neq; in æternum comminabitur. Recordatus est quoniam puluis sumus, Homo sicut fœnum dies eius tanquam flos agri sic effloreat.

X.

DEVS DAMNATIONE ET
interitu peccatorum non delectatur.

Ezech: 33. Viuo ego, dicit DOMINVS, nolo mortem impij, sed vt conuertatur impius à via sua, & viuat.

XI.

DEVS PECCATORES CRE-
dentes non iudicabit secundum
delicta.

Pfal: 103. Non secundum peccata
nostra fecit nobis: neq; secundum
iniquitates nostras retribuit nobis.

Pfal: 143. Non intres in iudicium
cum seruo tuo, quia nō iustificabitur
in conspectu tuo omnis viuens.

Zachari: 9. Rex tuus veniet tibi
iustus & Saluator.

Iohan: 1. Qui credit in eum, non
iudicatur.

XII.

DEVS VULT PECCATO-
res saluos fieri.

Matth: 18. Sic enim non est volun-
tas ante patrem vestrum qui in cœlis
est, vt pereat vnus de pusillis istis.

1. Timoth: 2. Deus omnes homi-
nes vult saluos fieri, & ad agnitio-
nem veritatis venire.

CONSOLATIO

1. Thessa: 5. Quoniam non posuit nos Deus in iram, sed in acquisitionem salutis per **DOMINVM** nostrum **I E S V M**.

2. Pet: 3. **DOMINVS** nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti.

XIII.

AD SALVTEM PECCATORUM Deus filium suum destinavit atq; promisit.

Gen: 1. **DOMINVS** Deus ad Serpentem dicit: Inimicitias ponam inter semen tuum & semen illius, illud conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo eius.

Gen: 22. Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ.

Iohán: 3. Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret: vt omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam.

Acto: 2. Certissime sciat omnis domus Israel, quia & **DOMINVM**

PECCATORVM. 8

eum & Christum fecit Deus, hunc Iesum, quem vos crucifixistis.

Acto: 5. Deus suscitauit IESVM ad dandam pœnitentiam Israeli, & remissionem peccatorum.

Rom: Deus CHRISTVM IESVM proposuit, propitiatorem per fidem in sanguine eius.

1. Corin: 1. CHRISTVS factus est nobis sapientia & iusticia, & sanctificatio, & redemptio.

Hebre: 5. CHRISTVS factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ.

XIIII.

DEVS VOLVIT FILIVM suum nasci, pati, mori atq; resurgere propter homines ipsorumq; salutem.

Esa: 53. Posuit DOMINVS in eo iniquitatem omnium nostrum.

Rom: 8. Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem; Deus filium suum mittens

CONSOLATIO

in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne, vt iustificatio legis impleretur in nobis.

2. Corinth : 5. Deus filium suum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit : vt nos efficeremur iusticia Dei in ipso.

Gal: 4. Vbi venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erant, redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus.

XV.

DEVS PROMITTIT NO.
*bis gratiam suam propter
Filium.*

Gene : 3. **DOMINVS** Deus ad serpentem ait : Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum & semen illius : ipsum conteret caput tuum, & insidiaberis calcaneo eius.

PECCATORVM. 9

Gen: 22. Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ.

Esa: 28. Ecce dicit DOMINVS, ego mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum, angularem, pretiosum, in fundamento fundatum, qui crediderit, non festinet.

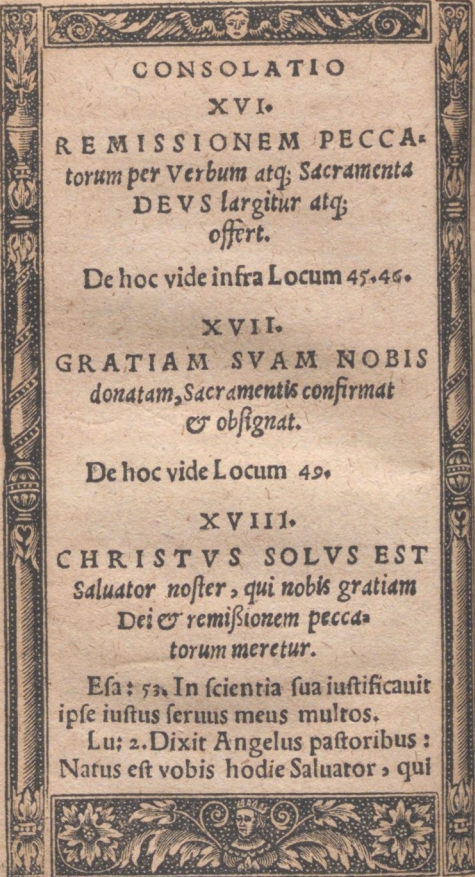
Esa: 61. Spiritus DOMINI super me, eò quod vnxit me: ad annuntiandum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiã, & clausis apertionem: vt prædicarem annum placibilem DOMINO, & diem ultionis Deo nostro: vt consolarer omnes lugentes.

Iere: 3. Reuertere auersatrix Israel ait Dñs: & non auertam faciẽ meam à vobis, & sanabo auersiones vestras.

Matt: 17. Vox de nube dicens: Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui: ipsum audite.

1. Cor: 1. CHRISTVS factus est nobis sapientiã & iustitia, & sanctificatio & redemptio.

CONSOLATIO

XVI.

REMISSIONEM PECCATORUM per Verbum atq; Sacramenta
DEVS largitur atq;
offert.

De hoc vide infra Locum 45.46.

XVII.

GRATIAM SVAM NOBIS
donatam, Sacramentis confirmat
& obfignat.

De hoc vide Locum 49.

XVIII.

CHRISTVS SOLVS EST
Saluator noster, qui nobis gratiam
Dei & remissionem peccatorum meretur.

Esa: 53. In scientia sua iustificauit
ipse iustus seruus meus multos.

Lu: 2. Dixit Angelus pastoribus:
Natus est vobis hodie Saluator, qui

PECCATORVM. 10

est CHRISTVS DOMINVS in
ciuitate Dauid.

Luc: 2. Dixit Simeon: Viderunt
oculi mei salutare tuum.

Iohan: 1. CHRISTVS agnus
Dei, qui tollit peccata mundi.

Iohan: 14. IESVS dicit: Ego sum
via, & veritas & vita.

Actor: 4. CHRISTVS est lapis
qui reprobatus est à vobis ædifican-
tibus, qui factus est in caput anguli,
& non est in alio aliquo salus. Nec
enim aliud nomen est sub cælo da-
tum hominibus, in quo oporteat
nos saluos fieri.

XIX.

CHRISTVS POTEST NOS
peccatores saluos facere.

Matth: 9. Vt sciatis quia filius ho-
minis habet potestatem in terra di-
mittendi peccata, (tunc ait paraly-
tico) Surge, tolle lectum tuum, & va-
de in domum tuam.

CONSOLATIO

Matth: 28. IESVS dixit: Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra.

Ioh: 1. Quotquot receperunt eū, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius.

Coloss. 1. In quo habemus redemptionem, & remissionem peccatorū. Qui est imago Dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturæ: quoniam in ipso condita sunt vniuersa in cælis & in terra, visibilia & inuisibilia, siue throni siue dominationes, siue principatus, siue potestates, omnia per ipsum & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant.

XX.

CHRISTVS NON TAN-

tum Homo, sed etiam uerus

Deus est.

Matth: 16. IESVS interrogabat discipulos suos, dicens: Quem dicunt homines esse filium hominis? Re-

spondens Simon Petrus dixit ; Tu es
CHRISTVS filius Dei viui.

Iohan : 1. In principio erat ver-
bum, & verbum erat apud Deum, &
Deus erat verbum. Hoc erat in prin-
cipio apud Deum.

Rom: 1. CHRISTVS factus est
ex semine Dauid secundum carnem,
qui prædestinatus est filius Dei in
virtute, secundum spiritum sanctifi-
cationis.

Iohan : 20. Dixit Thomas Chri-
sto: DOMINVS meus & DEVS
meus.

Roma: 9. CHRISTVS è patri-
bus est secundum carnem, qui est su-
per omnia Deus benedictus in secu-
la, Amen.

Philip: 2. IESVS Christus qui cum
in forma Dei esset, non rapinam ar-
bitratus est esse se æqualem Deo.

Coloss: 1. CHRISTVS qui est
imago Dei inuisibilis, primogenitus
omnis creaturæ: quoniã in ipso con-
dita sunt vniuersa in cœlis & terra.

CONSOLATIO

Heb: 1. Vnxit te Deus, Deus tuus
oleo exultationis præ participibus
tuis.

1. Iohan: 5. Nos simus in vero fi-
lio Dei, Hic est verus Deus.

XXI.

CHRISTVS A SPIRITV
sancto sine peccato con-
ceptus est.

Matth: 1. Angelus DOMINI di-
xit Ioseph † Noli timere, accipere
Mariam coniugē tuam. Quod enim
in ea natum est, de spiritu sancto est.

Luc: 1. Angelus dixit Mariæ, Spi-
ritus sanctus superueniet in te, & vir-
tus altissimi obumbrabit tibi, Ideo-
que & quod nascetur ex te sanctum,
vocabitur filius Dei.

XXII.

CHRISTVS VERVS HOMO
ex uirgine quæ non uirum cogno-
uit, natus est.

Esa : 7. Ecce, virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel.

XXIII.

CHRISTVS APPELLATVS
est IESVS *in salutem peccatorum.*

Matth : 1. Angelus dixit Ioseph ;
Maria pariet filium & vocabis nomen eius Iesum, Ipe enim saluum faciet populum suum à peccatis suis.

XXIIII.

CHRISTVS SANCTVS EST
absq; omni peccato.

Luc : 1. Dixit Angelus Mariæ :
Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei.

Iohan : 8. Dicit Christus. Quis ex vobis arguet me de peccato.

2. Cor : 8. Deus enim qui non no-
uit peccatum, pro nobis peccatum fecit.

CONSOLATIO

1. Pet: 2. CHRISTVS peccatum
non fecit, nec inuentus est dolus in
ore eius.

XXV.

CHRISTVS SINE COA-
ctione sponte se morti pro
peccatoribus tra-
didit.

Esa: 53. Oblatus est quia voluit.

Esa: 61. Quia induit me vestimen-
tis salutis, & indumento iusticiae cir-
cundedit me.

Iohan: 10. Propterea me diligit
pater, quia ego pono animam meam
vt iterum sumam eam, nemo tollit
eam à me. Sed ego pono eam à mei-
pso. Potestatem habeo ponendi eam,
& potestatem habeo iterum sumen-
di eam. Hoc mandatum accepi à pa-
tre meo.

Iohan: 19. Pilatus dicit: Nescis
quia potestatem habeo crucifigere te,
& potestatem habeo dimittere te.
Respondit Iesus. Non haberes po-

restatem aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper.

XXVI.

CHRISTVS NATVS, PAS-
sus, crucifixus & occisus propter
nostra peccata.

Matth: 18. Venit filius hominis saluare quod perierat.

Matth: 20. Filius hominis venit dare animam suam redemptionem pro multis.

Matth: 26. Bibite. hic est sanguis meus, qui pro vobis effunditur in remissionem peccatorum.

Iohan: 1. Ecce, agnus Dei, qui tollit peccata mundi.

Iohan: 3. Sicut Moises exaltauit serpentem in deserto: ita exaltari oportet filium hominis: vt omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam.

Esa: 9. Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis.

CONSOLATIO

Esa: 53. Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra.

Item: Disciplina pacis nostræ super eum, oblatuſ est ipſe quia voluit, & non aperuit os ſuum.

Roma: 4. CHRISTVS traditus eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationem noſtram.

Roma: 5. CHRISTVS pro nobis mortuus eſt, cum adhuc infirmi eſſemus.

Gal: 3. CHRISTVS factus pro nobis maledictum,

1. Pet: 2. CHRISTI liuore ſancti eſtis.

1. Pet: 4. CHRISTVS in carne pro nobis paſſus eſt.

1. Pet: 3. CHRISTVS ſemel pro nobis mortuus eſt, iuſtus pro iniuſtis vt nos offerret Deo.

1. Ioh: 1. Sanguis IEſu CHRISTI emundat nos ab omni peccato.

PECCATORVM. 14

Ephe: 5. CHRISTVS dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis.

XXVII.

CHRISTVS PROPTER peccatores legem impleuit.

Matt: 9. Non veni vocare iustos, sed peccatores.

Rom: 10. Finis legis Christus.

Gal: 3. CHRISTVS nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum.

XXVIII.

CHRISTVS AB OMNI poena & damnatione nos peccatores liberauit.

Vide præcedentem locum 27.

XXIX.

CHRISTVS VERAM IUSTICIAM quæ coram Deo constat, meritus est.

CONSOLATIO.

Ioh: 17. Ego sanctifico meipsum;
vt sint & ipsi sanctificati in veritate.

Rom: 5. Sicut per vnus delictum,
in omnes homines in condemna-
tionem: Sic & per vnus iusticiam,
in omnes homines in iustificationē
vitæ. Sicut enim per inobedientiam
vnus hominis peccatores constituti
sunt multi: ita & per vnus obedi-
entiam iusti constituentur multi.

Rom: 8. Deus filium suum mit-
tens in similitudinem carnis peccati,
& de peccato damnauit peccatum in
carne, vt iustificatio legis impleretur
in nobis, qui non secundum carnem
ambulamus, sed secundum spiritum.

Rom: 9. Gentes, quæ non secta-
bantur iusticiam, apprehenderunt
iusticiam, iusticiam autem quæ ex fi-
de est: Israel verò sectando legem
iusticiæ, in legem iusticiæ non per-
uenit. Quare? quia non ex fide, sed
quasi ex operibus. Offenderunt enim
lapidem offensionis, sicut scriptum
est: Ecce pono in Sion lapidem of-

fensionis, & petram scandali: Et omnis qui credit in eum, non confundetur.

Rom: 10. Ignorantes iusticiam Dei & suam quærentes statuere: Iusticiæ Dei non sunt subiecti. Finis enim legis CHRISTVS: ad iusticiam omni credenti.

2. Cor: 5. Deus CHRISTVM qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit: vt nos efficeremur iusticia Dei in ipso.

Philipp: 3. Non habens meam iusticiam quæ ex lege est, sed illam quæ ex fide est CHRISTI IESV, quæ ex Deo est iusticia in fide: ad cognoscendum illum.

XXX.

CHRISTVS EX MANU omnium hostium nos eripuit & porro adfuturus est.

Matt: 16. Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.

CONSOLATIO.

Luc: i. Benedictus **D O M I N V S**
Deus Israel : qui visitauit & fecit re-
demptionem plebis suæ, salutem ex
inimicis nostris, vt de manu inimi-
corum nostrorum liberati, seruiamus
illi sine timore omnibus diebus no-
stris.

Luc: 22. Ait **D O M I N V S** Simo-
ni; Simon, ecce Satanas expetiuit vos
vt cribraret sicut triticum: Ego ro-
gaui pro te, vt non deficiat fides tua.

Ioan: 10. Oues meæ vocem meam
audiunt: & ego cognosco eas, & se-
quantur me, & ego vitam æternam
do eis: & non peribunt in æternum,
& non rapiet quisquam eas de manu
mea. Pater meus quod dedit mihi,
maius omnibus est: Et nemo potest
rapere de manu patris mei.

Iohan: 16. dicit **C H R I S T V S**,
confidite, ego vici mundum.

Roma: 8. Quis nos separabit à
charitate **C H R I S T I**? tribulatio an
angustia? an fames? an nuditas? an
periculum? an persecutio? an gladius?

sicut scriptum est, propter te mortificamur tota die: æstimati sumus sicut oves occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos.

1. Corint: 15. Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors victoria tua? vbi est mors stimulus tuus? Stimulus autem mortis, peccatum est: virtus verò peccati, lex. Deo autem qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum IESUM CHRISTVM.

Ephe: 4. Ascendit CHRISTVS in altum, captiuum duxit captiuitatem: dedit dona hominibus.

Coloss: 2. CHRISTVS exspoliavit principatus & potestates traduxit confidenter palàm, triumphauit illos in semetipso.

XXXI.

CHRISTVS SEDENS AD
dexteram patris intercedit pro
peccatoribus.

CONSOLATIO

Rom : 8. Quis accusabit aduersus electos Dei? Deus qui iustificat, Quis est qui condemnet? **CHRISTVS IESVS** qui mortuus est, imò qui & resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui interpellat pro nobis.

XXXII.

ROGAVIT PATREM **CHRISTVS** ut remitteret peccata, nosq; in gratiam reciperet.

Esa : 51. Pro transgressoribus rogauit.

Ioh: 17. **IESVS** subleuatis oculis in cœlum dixit : Ego pro eis rogo : non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi, quia tui sunt. Hi in mundo sunt, & ego ad te uenio. Pater sancte, serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi : vt sint vnum sicut & nos, vt habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Non rogo vt tollas eos de mundo, sed vt serues eos à malo. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. Et pro eis ego

sanctifico meipsum: vt sint & ipsi sanctificati in veritate. Non autem pro eis rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me: vt omnes vnum sint, sicut tu pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint. Pater, quos dedisti mihi volo vt ubi sum ego, & illi sint mecum, vt videant claritatem meam quam dedisti: vt dilectio qua dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis.

XXXIII.

AD HVC PRO NOBIS PECCATORIBUS coram Deo Patre intercedit Christus.

Rom: 8. Quis est qui condemnet? CHRISTVS IESVS qui mortuus est, imò qui & resurrexit, qui est ad dexteram Dei.

Heb: 7. CHRISTVS semper viuit ad interpellandum pro nobis.

1. Iohan: 2. Si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem, Iesum CHRISTVM iustum, & ipse

CONSOLATIO

est propitiatio pro peccatis nostris :
non pro nostris tantum , sed etiam
pro totius mundi.

XXXIII.

CHRISTI ETIAM MAN-
dato à Deo remissionem peccato-
rum petamus.

Matth: 6. Sic orabitur, dicit Chri-
stus, Dimitte nobis debita nostra, si-
cut & nos dimittimus debitoribus
nostris.

XXXV.

IN EXTREMO IUDICIO
nos non iudicaturus est ad
damnationem.

Iohan: 3. Non misit Deus filium
in mundum vt iudicet mundum, sed
vt saluetur mundus per ipsum. Qui
credit in eum non iudicatur. Qui
autem non credit, iam iudicatus est:
quia non credit in nomine vnigeni-
ti filij DEI.

XXXVI.

CHRISTVS REGIT NOS
*peccatores spiritu sancto, ut fiamus
 compotes vite eterna.*

Ioh: 14. dicit CHRISTVS, Ego
 rogabo patrem, & alium paraclctum
 dabit vobis, vt maneat vobiscum in
 æternum spiritum veritatis, quem
 mundus non potest accipere: quia
 non vidit eum nec scit eum.

Iohan: 16. dicit Christus, Si non
 abiero, paraclctus non veniet ad vos:
 si autem abiero, mittam eum ad vos.
 Et cum veniet ille, arguet mundum
 de peccato, & de iusticia, & de iu-
 dicio.

XXXVII.

IPSE NON PROPTER IV-
*stos, sed propter peccatores natus
 & mortuus est.*

Matth: 9. Non veni vocare iustos
 sed peccatores.

CONSOLATIO

Rom: 4. CHRISTVS iustificat
i mpios.

Rom: 5. CHRISTVS pro im-
pijs mortuus est.

1. Timot: 1. Christus in mundum
venit peccatores saluos facere.

XXXVIII.

INFIRMOS FIDE NON
negligit Christus.

Matth: 12. Arundinem quassatam
non confringet, & linum fumigans
non extinguet.

Matth: 17. CHRISTVS inquit:
O generatio incredula & peruersa,
nihilominus petentes pro Lunatico
filio exaudit.

Item: CHRISTVS non dere-
linquit Petrum ambulantem in ma-
ri cum tamen modicæ fidei esset &
dubitaret.

Iohan: 20. Thomam Apostolum
non abiicit, quamuis dicit: Nisi vide-
ro in manibus eius fixuram clauorū,
non credam eum resurrexisse.

Rom: 14. Infirmum fide assumite,
Deus enim illum assumpsit.

XXXIX.

PRO NOSTRIS PECCATIS

*Christus non hircos aut vitulos, sed
seipsum obtulit & morti
tradidit.*

Heb: 9. CHRISTVS non per
sanguinem hircorum aut vitulorum,
sed per proprium sanguinem introi-
uit semel in sancta, aeterna redem-
ptione inuenta. Si enim sanguis hir-
corum & taurorum, & cinis vitulae
aspersus, inquinatos sanctificat ad
emundationem carnis: Quantò ma-
gis sanguis CHRISTI qui per spi-
ritum sanctum semetipsum obtulit
immaculatum Deo, emundauit con-
scientiam nostram ab operibus mor-
tis, ad inseruiendum Deo viuenti.

XL.

AB OMNIBVS PECCATIS

*per Christum liberati
sumus.*

CONSOLATIO

Esa: 53. Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrorum.

Rom: 5. Et non sicut per vnum peccatum, ita & donum. Nam iudicium quidem ex vno, in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in iustificationem.

1. Iohan: 1. Sanguis IESU Christi filij eius emundat nos ab omni peccato.

XLI.

OMNIA CONSUMAVIT
*Christus, quæ ad salutem nostram
necessaria erant.*

Ioh: 19. CHRISTVS iam moriturus pro peccatoribus inquit: consummatum est.

Hebr: 10. Vna oblatione consummauit in sempiternum sanctificatos.

XLII.

CHRISTI SATISFACTIO
*pro peccatis sine fine effi-
cax est.*

Heb: 7. Alij quidem plures facti sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere: hic autem eo quod maneat in æternum. sempiternum habet sacerdotium. Vnde & saluare in perpetuum potest, accedens per semetipsum ad DEVM: Semper viuens ad interpellandum pro nobis.

XLIII.

IVSTVS & BEATVS ILLE
dicitur cui peccata condonantur,
commissa & adhuc in-
herentia.

Rom: 4. Si Abraham ex operibus legis iustificatus: habet gloriam, sed non apud Deum. Quid enim scriptura dicit? Credidit Abraham Deo & reputatum est illi ad iusticiam. Et autem qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum. Et vero qui non operatur, credenti autem in eum qui iustificat impium, reputatur fides eius

CONSOLATIO

ad iusticiam secundum propositum gratiæ DEI. Sicut & David dicit: Beatitudinem hominis, cui Deo accepto fert iusticiam sine operibus. Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Beatus vir, cui non imputavit DOMINVS peccatum.

Item: Iusticia ex fide; vt secundum gratiam firma sit promissio.

Roma: 3. Vt sit ipse iustus, & iustificans eum qui est ex fide IESV CHRISTI.

Ro: 10. Finis legis CHRISTVS qui credit in eum iustus est.

Item: Corde creditur ad iusticiã.

XLIII.

REMISSIONEM PECCATORUM non propter ulla opera nostra, sed gratis sine operibus saltem propter merita CHRISTI accipimus.

Rom: 3. Iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ

est in CHRISTO IESU, quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem iusticiæ suæ, propter remissionem peccatorum.

Roma: 3. Arbitramur iustificari hominem per fidem sine operibus legis.

Tit: 3. Cum autem benignitas & humanitas apparuit saluatoris nostri DEI: non ex operibus iusticiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis spiritus sancti, quem effudit in nos abundè per Iesum Christum saluatorem nostrum; vt iustificari gratia ipsius, hæredes simus secundum spem, vitæ aternæ.

XLV.

GRATIAM, REMISSIONEM
peccatorum & uitam aeternam per
uerbum offert & donat no-
bis Deus.

CONSOLATIO

Luc: 24. Duo euntes Emaus dixerunt inuicem. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturam.

Acto: 2. His auditis compuncti sunt corde, & dixerunt quid faciemus?

Acto: 4. Multi eorum qui audierant verbum, crediderunt.

Rom: 1. Euangelium virtus Dei est. in salutem omni credenti.

1. Cor: 1. Quia in DEI sapientia non cognouit mundus per sapientiam Deum: placuit Deo per stulticiam prædicationis, saluos facere credentes.

Ephes: 1. In quo & vos, cum audissetis verbū veritatis, Euangelium salutis vestræ: In quo & credentes signati estis spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ, in redemptionem acquisitionis, in laudem gloriæ ipsius.

SIMILITER PER SACRA-
menta DEVS *offert suam*
gratiam.

Mar: 16. Qui crediderit & bapti-
 satus fuerit: saluus erit.

Iohan: 3. Nisi quis renatus fuerit
 ex aqua & spiritu sancto, non potest
 introire in regnum DEI.

Actor: 2. Petrus ad illos, pœni-
 tentiam, inquit, agite, & baptizetur
 vnusquisq; vestrum in nomine Iesu
 CHRISTI in remissionem pecca-
 torum.

Acto: 10. Adhuc loquente Petro,
 cecidit Spiritus sanctus super omnes
 qui audiebant verbum.

Gal: 3. Ex operibus legis spiritum
 accepistis, an ex auditu fidei.

Tit: 3. Deus saluos nos fecit, per
 lauacrum regenerationis & renoua-
 tionis spiritus sancti.

CONSOLATIO

XLVII.

GRATIAM à DEO NOBIS
*in uerbo & Sacramentis oblatam,
sola fide in Christum apprehendimus
& applicamus nobis.*

ITEM: SOLA FIDE IUSTI-
*ficamur & remissionem pecca-
torum accipiamus.*

Mar: 16. Qui crediderit & bapti-
fatus fuerit: saluus erit.

Luc: 7. Dixit CHRISTVS ad
mulierem, fides tua te saluum fecit:
vade in pace.

Iohan: 3. Sic Deus dilexit mun-
dum, vt filium suum vnigenitum da-
ret: vt omnis qui credit in eum, non
pereat sed habeat uitam æternam.

Acto: 10. Huic omnes Prophetae
testimonium perhibent, remissio-
nem peccatorum accipere omnes
per nomen eius.

Acto: 16. Dicit Paulus custodi car-
ceris: crede in DOMINVM, &
saluus eris tu & domus tua.

Roma: 3. Arbitramur iustificari hominem per fidem sine operibus legis.

Rom: 5. Fide iustificati sumus.

Ephet: 2. Gratia estis saluati per fidem & hoc non ex vobis, Dei donum est, ne quis glorietur.

Philip: 3. Non habens meam iusticiam quæ ex lege est, sed illam quæ est ex fide Christi IESU, quæ ex DEO est iusticia in fide; ad cognoscendum illum.

XLVIII.

FIDEM DONAT DEVS
per Spiritum sanctum in
uerbo.

Luc: 17. Dixerunt Apostoli Domino: Adauge nobis fidem.

Luc: 22. Ait DOMINVS Simoni: Ego rogavi pro te vt non deficiat fides tua.

Mar: 9. Exclamans pater pueri: Credo DOMINE: adiuua incredulitatem meam.

CONSOLATIO

Iohan: 6. Hoc est opus Dei, vt credatis in eum quem misit ille.

Gala: 5. Fructus spiritus est: charitas, gaudium, patientia, pax, fides.

Ephes: 2. Saluati estis per fidem & hoc non ex vobis.

Philip: 1. Vobis donatum est pro Christo vt in eum credatis.

Acto: 4. Multi eorum qui audierant verbum, crediderunt.

Acto: 10. Fides ex auditu auditus per verbum CHRISTI.

XLIX.

GRATIAM DEI & REMISSIONEM peccatorum acceptam confirmant etiam Sacramenta, ne de ea dubitemus sed firmiter credamus.

Matth: 18. Amen dico vobis, quæcunq; alligaueritis super terrã, erunt & ligata in cælo; & quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cælo.

Acto: 8. Ait Eunuchus ad Philippum: Ecce aqua, quis prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde, licet. Et respondens ait, credo filium Dei esse Iesum CHRISTVM. Et iussit stare eum: & descenderunt uterque in aquam, Philippus & Eunuchus, & baptizauit eum.

Rom: 4. Abraham accepit signum circumcisionis, signaculum iusticiae fidei.

L.

OMNES REMISSIONEM peccatorum, quamuis graua & multiplicia sint, fide in Christum accipiunt.

2. Paralip: 30. DOMINVS bonus propiciabitur cunctis qui in toto corde requirunt DOMINVM Deum patrum suorum; & non imputabit eis, quod minus sanctificati sunt.

CONSOLATIO

Pfal: 145. Suavis **DOMINVS**
vniuersis, & miserationes eius super
omnia opera eius.

Esa: 55. Omnes sitientes uenite ad
aquas. & qui non habetis argentum,
properate, emite & comedite.

Matth: 11. Venite ad me omnes qui
laboratis & onerati estis; & ego refi-
ciam vos.

Iohan: 5. Quotquot receperunt
eum, dedit eis potestatem filios Dei
fieri, his qui credunt in nomine eius.

Ioh: 3. Sic **DEVS** dilexit mun-
dum, ut filium suum unigenitum da-
ret: ut omnis qui credit in eum, non
pereat, sed habeat uitam aeternam.

Iohan: 12. Ego si exaltatus fuero
à terra, omnia traham ad meipsum.

Rom: 11. Concluserunt Deus omnia
in incredulitate, ut omnium mise-
reatur.

2. Cor: 5. **CHRISTVS** pro no-
bis est mortuus.

1. Timor: 1. Christus dedit redem-
ptionem semetipsum pro omnibus.

Actor: 10. Huic omnes Prophetae testimonium perhibent, remissionē peccatorum accipere per nomen eius omnes, qui credunt in eum.

L I.

HAEC DOCTRINA DE
*remissione nostrorum peccatorum
est certissima.*

Actor: 10. Huic omnes Prophetae testimonium perhibent, remissionē peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum.

1. Timot: 1. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: quod Christus IESVS uenit in mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum.

L II.

EXEMPLA EORVM QVI
*buis multiuaria & horrenda peccata
condonata & uita aeterna
donata est.*

2. Samuel: 12. Dixit Dauid ad Nathan: peccaui DOMINO. Dixit

CONSOLATIO

Nathan ad David: **DOMINVS** quoq; transtulit peccatum tuum, non morieris.

Matth: 9. Dixit **I E S V S** paralytico: confide fili: remittuntur peccata tua.

Matth: 15. **CHRISTVS** dixit Mulieri Cananex: O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut uis.

Matth: 18. Misertus Rex serui illius cum non haberet unde redderet, dimisit eum, & debitum dimisit ei.

Luc: 7. Dicit **CHRISTVS** Pharisæo: Remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum, dixit ad mulierem: Fides tua te saluam fecit: uade in pace.

Luc: 15. Idem testatur **CHRISTVS** de prodigo filio.

Luc: 18. Publicanus stans à longè nec uolebat oculos ad cælum leuare: sed percutiebat pectus suum, dicens: **D E V S** propitius esto mihi peccatori. Dico uobis, descendit hic iustificatus in domum suam.

Luc: 19. Dicit CHRISTVS Zachæo stanti in arbori Sycomorum: Festinans descende, quia hodie in domo tua oportet manere, & dicit ad eum, hodie salus domui huic facta est: eo quod & ipse filius sit Abrahæ.

Luc: 23. CHRISTVS dicit ad Latronem pendentem in cruce qui simul cum eo interficiebatur: Amen dico tibi, Hodie mecum eris in Paradiso.

Exemplum de conuersione Pauli in Actis Apostolorum, cap: 9.

LIII.

SINGVLIS DIEBVS DEVS
*peccatores agentes pœnitentiam
in gratiam recipit.*

Esa: 60. Aperientur portæ tuæ iugiter: die ac nocte non claudentur.

Tren: 3. Misericordia DOMINI: quoniam non sumus consumpti, quia non defecerunt miserationes eius. Noui diluculo multa est fides tua.

CONSOLATIO

LUC: 23. LATRO dicit ad IESVM,
DOMINE, memento mei cum ve-
neris in regnum tuum. Et dixit illi
IESVS: Amen dico tibi, hodie me-
cum eris in Paradyso.

De hac consolatione contra a-
gnitionem & terrorem peccati lege
libellum meum, de Consolatione
peccatoris, in quo sententiæ præscri-
ptæ enarrantur. Item libellum Pre-
cationum, & Consolatorias
sententias ex Tomis D.

Lutheri, à me col-
lectas.

CONSOLATIO
CONTRA TENTATIO.
*nes & terrores Irae Dei, Legis,
Diaboli, Inferni, & aeternae
damnationis.*

I.

DE LEGE.

*Pſalm: 32. Beati quorum remiſſae
ſunt iniquitates, & quorum teſta
ſunt peccata. Beatus vir cui non im-
putauit DOMINVS peccatum, nec
eſt in ſpiritu eius dolus.*

*Matth: 5. Dicit Chriſtus: Nolite
putare quoniam veni ſoluere Legem
aut Prophetas. Non veni ſoluere; ſed
ad implere.*

*Roma: 6. Non ſub lege eſtis, ſed
ſub gratia.*

*Roma: 8. Nam impoſſibile erat
legi, in quo infirmabatur per car-
nem; Deus filium ſuum mittens in
ſimilitudinem carnis peccati, & de
peccato damnauit peccatum in car-*

F

LEX, IRA DEI,

ne, vt iustificatio legis impleretur in nobis.

Rom: 10. Finis legis CHRISTVS ad iusticiam credenti.

Galat: 2. Scientes quod non iustificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem IESV credimus, vt iustificemur ex fide CHRISTI, & non ex operibus legis. Propter quod ex operibus legis non iustificabitur omnis caro.

Galat: 3. Iustus ex fide sua viuit.

Galat: 4. Vbi venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege: vt eos qui sub lege erant redimeret.

DE IRA DEI.

Psal: 103. Miserator & misericors DOMINVS, longanimis, & multum misericors. Non in perpetuum irascetur, neq; in æternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis, neq; secundū iniquitates nostras retribuit nobis. Quo-

niam secundum altitudinem cœli à terra corroborauit misericordiam suam super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente, longe fecit à nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorum miseratus est **DOMINVS** timentibus se, quoniam ipse cognouit figmentum nostrum. Recordatus est quoniam puluis sumus.

Mich: 7. Qui Deus similis tui: qui aufers iniquitatem: & transfers peccatum reliquiarum hæreditatis tuæ: Non immittet vltra furorem suum: quoniam volens misericordiam est. Reuertetur & miserebitur nostri. Deponet iniquitates nostras: & proiciet in profundum maris omnia peccata nostra.

Iohan: 3. Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret: vt omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.

Rom: 3. Proposuit Deus Christum ppitiatorẽ p fidẽ in sanguine ipsius.

LEX, IRA DEI,

Rom: 5. Commendat charitatem suam Deus in nobis: quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Multo magis nunc in sanguine ipsius, salui erimus ab ira per ipsum.

Item: Iustificati ergo ex fide, pacem habeamus ad Deum per Dominum nostrum IESVM Christum: per quem habeamus accessum per fidem in gratiam istam, in qua stamus & gloriamur in spe gloria filiorum Dei.

Rom: 8. Si Deus pro nobis: quis contra nos? Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non etiam cū illo omnia nobis donauit.

1. Tim: 2. Deus omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.

1. Iohan: 2. Si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem Iesum CHRISTVM iustum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris,

DIABO: DAMNA: 29

non pro nostris autem tantum, sed
& pro totius mundi.

DE DIABOLO.

Genes: 3. Deus sic alloquitur Diabolum post lapsum hominis: Inimicitias ponam inter te & mulierem: & semen tuum & semen illius: illud conteret caput tuum; & insidiaberis calcaneo eius.

Matth: 16. Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.

Luc: 11. Christus erat eiciens Dæmonium; & illud erat mutum.

Lu: 22. Ait DOMINVS Simoni, Simon, Ecce Satanas expetiuit vos vt cribraret, sicut triticum: Ego autem rogavi pro te, vt non deficiat fides tua.

Iohan: 10. Dicit CHRISTVS: Oues meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me. Et ego vitam æternam do eis: & non

LEX, IRA DEI,
peribunt in æternum : & non rapiet
eos quisquam de manu mea.

Iohan : 16. Confidete , ego vici
mundum.

Rom:8. Certus sum quia neq; mors
neq; vita, neq; angeli, neq; principa-
tus, neq; virtutes, neq; instantia, neq;
futura, neq; fortitudo, neq; altitudo,
neq; profundum , neq; creatura alia
poterit nos separare à charitate Dei,
quæ est in Christo Iesu DOMINO
nostro.

Ephes:4. Christus ascendens in al-
tum, captiuam duxit, captiuitatem

Ephes : 6. Sumentes scutum fidei,
in quo possitis omnia tela nequissi-
mi ignea extinguere. Et galeam sa-
lutis adsumite, & gladium spiritus,
quod est verbum Dei.

DE MALEDICTIONE &
damnatione eterna.

Gene: 22. Benedicentur in semine
tuo omnes gentes terræ.

DIABO: DAMNA: 30

Esa: 9. Iugum oneris eius & virgam humeri eius: & sceptrum exactoris eius superasti.

Marc: 17. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Qui vero non crediderit condemnabitur.

Luc: 11. Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.

Iohan: 3. Omnis qui credit in CHRISTVM non pereat sed habeat vitam æternam.

Iohan: 5. Qui credit in Christum in iudicium non venit.

Rom: 8. Nihil damnationis est ijs qui sunt in Christo Iesu.

Rom: 8. Quis accusabit aduersus electos Dei? Deus qui iustificat. Quis est qui condemnet? Christus IESVS qui mortuus est, imò qui resurrexit, qui est ad dexteram Dei, & interpellat pro nobis.

Rom: 10. Qui credit in CHRISTVM, iustus est.

CONSOLATIO

I.

DEVS NON MORTVO-
rum sed uiuentium est Do-
minus.

Exod: 3. Deus ait ad Moisen: Ego
sum Deus patrum uestrorum, Deus
Abraham & Deus Isaac & Deus
Iacob.

Matth: 22. De resurrectione mor-
tuorum non legistis quod dictum
est à Deo, dicente uobis. Ego sum
Deus Abraham, & Deus Isaac &
Deus Iacob. Non est Deus mortuo-
rum, sed uiuentium.

II.

DEVS NON VULT
eterna morte perire
homines.

Psalms: 116. Pretiosa in conspectu
Domini mors Sanctorum.

Sapien: 1. Deus mortem non fecit
nec lætatur in perditione uiuorum.

CONTRA MORTEM. 31

Ezech: 33. Viuo ego dicit Dominus Deus. Nolo mortem impij, sed vt conuertatur impius à via sua & viuat.

III.

DEVS FILIVM SVVM AD hoc destinavit, ut opera Diaboli scilicet peccatum & mortem destrueret.

Genes: 3. Inimicitias ponam inter te & mulierem & semen tuum, & semen illius, illud conteret caput tuū; & tu insidiaberis calcaneo eius.

IIII.

DEVS PATER NOSTER est æternus, Ergo nos filij ipsius æterni futuri sumus & immortales.

Sapi: 5. Iusti in perpetuum viuent.

Sapi: 34. Regnabit Dominus sanctorum in perpetuum.

Esa: 9. Nomen eius consiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis.

G

CONSOLATIO

1. Theſſa. 4. Erimus cum Domino
ſemper.

V.

DEVS POLLICETVR, SE
nos ex morte liberaturum.

Eſa: 25. **D**OMINVS exercituum
præcipitabit in monte iſto faciem
vinculi colligati ſuper omnes popu-
los; & telam quam orditus eſt ſuper
omnes nationes. Præcipitabit mor-
tem in ſempiternum. **D**OMINVS
Deus lachrymam ab omni facie, &
opprobrium populi ſui auſſeret de
omni terra.

Eſa: 26. **V**iuent mortui, & inter-
feſti mei reſurgent.

Item: **V**ade populus meus, intra
in cubicula tua: Claude oſtia tua ſu-
per te, abſcondere modicum ad mo-
mentum donec pertranſeat indi-
gnatio.

Eſa: 35. **R**edempti à **D**OMINO,
conuertentur & venient in Syon cum
laude & læticia ſempiterna ſuper ca-
put eorum. **G**audium & læticiam

CONTRA MORTEM. 32

obtinebunt, & fugient dolores gemitus.

Ezech : 37. Ecce, ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris populus meus, & inducam vos in terram Israel, & scient quia ego **DOMINVS** cum aperuerero sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris populus meus, & dederò Spiritum meum in vobis, & vixeritis & requiescere vos faciam super humum vestram & scietis quod ego **DOMINVS** locutus sum & feci, ait **DOMINVS** Deus.

Daniel : 12. Multi de his qui dormiunt in terræ puluere euigilabunt, alij in vitam æternam, alij in opprobrium. Qui docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iusticiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.

Osee : 13. De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos. Ero mors tua ô mors, morsus tuus ero in ferne.

CONSOLATIO

2. Corint. 4. Qui suscitauit Iesum
& nos cum Iesu resuscitabit, & con-
stituet uobiscum.

VI.

DEVS TRANSFERENDO
quosdam homines e uiuis ad uitam eter-
nam, fidem nostram de resurrectione
nostrorum corporum confir-
mare uoluit.

Genes: 5. Enoch qui ambulauit
cum DEO non amplius apparuit
quia tulit eum Deus.

2. Reg: 2. Ecce igneus currus &
ascendit Helias per turbinem in cœ-
lum.

VII.

DEO CVRAE SVNT MOR-
tui, & in morte non manebunt.

Genes: 4. Vox sanguinis fratris
tui clamat ad me de terra.

Psalms: 116. Preciosa in conspectu
DOMINI mors sanctorum.

Matth: 23. Vt veniat super uos omnis sanguis qui effusus est super terram, à sanguine Abel iusti vsq; ad sanguinem Zachariæ filij Barachiæ.

VIII.

VISIONE INSIGNI DEVS

Ezechieli resurrectionem mortuorum demonstrauit atq; confirmauit.

Ezech: 37. Facta est super me manus DOMINI, & eduxit me in spiritum DOMINI, & dimisit me in medio campi qui erat plenus ossibus, & circūduxit me per ea in Gyro. Erant autem multa ualde super faciem campi siccaq; uehementer. Et dixit ad me: Fili hominis, putasne uiuent ossa ista? & dixi: DOMINE Deus tu nosti. Et dixit ad me: Vaticinare de ossibus istis & dices eis. Ossa arida audite uerbum Domini. Hæc dicit Dominus DEVS ossibus. Ecce ego intromitto in uos spiritum & uiuetis, & dabo super uos neruos,

CONSOLATIO

& succrescere faciam super vos carnes, & super extendam in vobis cutem: & dabo vobis Spiritum & viuetis, & scietis quod ego DOMINVS. Et prophetaui sicut præceperat mihi. Factus est autem sonitus, prophetante me, & ecce commotio, & accesserunt ossa ad ossa, vnumquodq; adiuncturam suam. Et vidi, & ecce super ea ueni & carnes ascenderunt & extenta est in eis cutis desuper, & spiritum non habebant. Et dixit ad me; Vaticinare fili hominis, & dicens ad spiritum. Hæc dicit Dominus Deus; A quatuor ventis ueni spiritus, & insuffla super interfectos istos & reuiuiscant. Et prophetaui sicut præceperat mihi, & egressus est in ea spiritus, & reuixerunt; steteruntq; super pedes suos exercitus grandis nimis ualde. Et dixit ad me; fili hominis, ossa hæc vniuersa domus Israel est. Ipsi dicunt: Aruerunt ossa nostra & periit spes nostra, & abscisi sumus. Propterea uaticinare & dicēs ad eos:

CONTRA MORTEM. 34

Hæc dicit DOMINVS Deus. Ecce ego aperiam tumulos uestros, & educam uos de sepulchris uestris populus meus: & inducam uos in terram Israel, & sciētis quod ego Dominus cum aperuero sepulchra uestra & eduxero uos de tumulis uestris populus meus & dederō Spiritum meum in uobis, & uixeritis & requiescere uos faciam super humum uestram & sciētis quod ego Dominus locutus sum & feci, ait DOMINVS Deus.

Apocalip: 20. Vidi mortuos magnos & puillos stantes in conspectu throni, inquit Ioannes Apostolus.

IX.

TYPIS QVIBVSDAM IN
ueteri testamento Deus resurrectionem exhibuit.

Exod: 12. Deus non permittebat percussione[m] ingredi domos Isralitarum qui sanguine agni utrunq[ue] postem asperserant.

CONSOLATIO

Numē: 21. Israelitæ à serpentibus
ignitis vulnerati aspectu ænei ser-
pentis sanabantur.

Numē: 17. Virga Aaronis arida
germinat.

Iudi: 15. Samson mandibula asini
mille uiros interfecit.

Item: **DOMINVS** molarem
dentem in illa maxilla asini aperuit
& egressæ sunt aquæ, quibus hone-
stus Samson se refocillauit astatim
uires recepit.

X.

RESVRRECTIONEM CAR-
*nīs nostræ Deus semine iacto in agrum
in uere demonstrat.*

Iohan: 12. Nisi granum frumenti
cadens in terram mortuum fuerit,
ipsum solum manet: Si autem mor-
tuum fuerit, multum fructum adfert.
Qui amat animã suam, perdet eam,
& qui odit animam suam in hoc
mundo, in uitam æternam custodit
eam.

XI.

DEVS NOS EX SVMMIS
*angustijs, morbis, præter omnem expe-
 ctationem liberando, se nos ex morte
 posse & uelle resuscitare testatur.*

2. Corint: 1. Non uolumus igno-
 rare uos fratres de tribulatione no-
 stra quæ facta est in Asia, quoniam
 supra modum grauati sumus supra
 uirtutem, ita ut tæderet nos etiam
 uiuere. Sed ipsi, in nobis responsum
 mortis habuimus, ut non simus fi-
 dentes in nobis, sed in Deo qui susci-
 tat mortuos, qui de tantis periculis
 nos eripuit & eruit, in quem spera-
 mus quoniam & adhuc eripiet.

2. Corint: 11. In mortibus fui, in
 periculis fluminum, in periculis la-
 tronum, periculis in mari, periculis
 in falsis fratribus.

XII.

PROPTEREA CHRISTVS
*homo factus, ut nos ex morte
 redimeret.*

CONSOLATIO

Luc: 1. Illuminare his qui in tenebris & in umbra mortis sedent; ad dirigendos pedes nostros in uiam pacis.

XIII.

CHRISTVS IDEO MORTUUS EST & RESURREXIT UT NOS SUE RESURRECTIONIS & VITAE AETERNAE REDDERET PARTICIPES.

Marth: 28. Angelus dixit mulieribus: Nolite timere uos, scio quod Iesum qui crucifixus est, quaeritis, non est hic, surrexit, sicut dixit. Et cito euntes, dicite discipulis eius, quia surrexit.

Rom: 5. CHRISTVS cum adhuc infirmi essemus secundum tempus pro impijs mortuus est, commendat charitatem suam Deus in nobis, quoniam adhuc peccatores essemus, si reconciliati sumus Deo, per mortem filij eius: cum inimici essemus multo magis reconciliati salui erimus in uita ipsius.

CONTRA MORTEM. 36

Rom: 4. Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram.

Rom: 6. Quod Christus mortuus est peccato, mortuus est semel.

Rom: 14. In hoc CHRISTVS mortuus est, & resurrexit, ut & uiuorum & mortuorum dominetur.

1. Corint: 15. CHRISTVS mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas.

Col: 1. Christus reconciliauit nos in corpore carnis suæ per mortem.

XIIII.

OFFICIUM CHRISTI EST,
*nos ex morte ad uitam æternam
transferre.*

Rom: 4. Qui uiuificat mortuos, & uocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt.

Iohan: 6. Hæc est uoluntas eius qui misit me, ut omnis qui uidet filium & credit in eum, habeat uitam

CONSOLATIO

æternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die.

Iohan: 6. Ego sum panis vitæ dicit CHRISTVS.

2. Corinth: 1. Non sumus fidentes in nobis, sed in Deo qui suscitatur mortuos, qui de tantis periculis nos eripuit & eruit.

Heb: 9. CHRISTVS emundauit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad inseruiendum Deo uiuenti.

Apocal: 1. Sum primus & nouissimus, & uiuus & fui mortuus. Et ecce sum uiuens in secula seculorum, & habeo clauis mortis & inferni.

XV.

PROPTER CARNIS NOSTRÆ resurrectionem CHRISTVS primitiæ mortuorum, item primogenitus mortuorum resurrectio & uita appellatur, & reuera est.

CONTRA MORTEM. 37

Iohan: 11. Ego sum resurrectio & vita.

1. Corinth: 15. Nunc autem Christus resurrexit à mortuis, primitiæ dormientium.

Coloss: 1. CHRISTVS est principium, primogenitus ex mortuis, vt sit in omnibus ipse primatum tenens.

XVI.

CHRISTVS AETERNA

uita nos vult frui.

Iohan: 5. Dicit Christus. Sicut pater suscitatur mortuos & viuificat, sic & filius quos vult viuificat.

XVII.

LIBERATIONEM A MORTE nobis Christus promittit.

Iohan: 11. Ego sum resurrectio & vita, qui credit in me, etiãsi mortuus fuerit, viuet. Et omnis qui viuuit & credit in me, non morietur in æternum.

CONSOLATIO

Ose: 13. De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos. Ero mors tua ô mors, morsus tuus ero in ferne.

XVIII.

CHRISTVS POTEST EX
morte nos liberare.

Sapien: 16. Tu es Domine qui vita & mortis habes potestatem.

Ioh: 5. Amen, Amen dico vobis, dicit CHRISTVS, venit hora & nunc est, quando mortui audient vocem filij Dei, & qui audierint viuent. Sicut pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio habere vitam in semetipso.

Roma: 14. In hoc CHRISTVS mortuus est, & resurrexit, vt viuorum & mortuorum dominetur.

XIX.

IN IPSO FACTO QVOD
resuscitauerit quosdam mortuos ante passionem Christus suam potentiam contra mortem exhibuit & resurrectionem nostram confirmauit.

CONTRA MORTEM. 38

Math: 9. CHRISTVS filiam principis mortuam imponendo manum resuscitauit.

Luc: 7. Filium viduæ in Nain cum iam ad sepulturam deportaretur resuscitauit CHRISTVS.

Luc: 9. Cum Christus cum Petro Iohanne & Iacobo montem Thabor ascenderet & ibidem oraret, Moses & Elias apparuerunt & cum ipso de passione sua colloqui sunt.

Iohan: 11. Lazarum mortuum & sepultum resuscitat Christus.

XX.

CHRISTVS IN MORTE
*quoq; sua demonstrauit se Dominum
mortis esse.*

Nam propria potestate tertia die à mortuis resurrexit vt prædixerat. Et Matthæi 27. dicitur, quod in morte sua monumenta aperta sint, & multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerint: Et exeuntes de monumentis post resurrectionem

CONSOLATIO

eius venerunt in sanctam ciuitatem,
& apparuerunt.

XXI.

PER APOSTOLOS CHRIS-
tus post resurrectionem suam quos-
dam uerè mortuos resu-
scitauit.

Matth: 10. CHRISTVS præci-
pit Apostolis ut mortuos resuscitent
in suo nomine.

Acto: 9. Petrus puellam Thabiteã
dictam mortuam resuscitat.

Act: 20. Paulus adolescentem Eu-
tichum mortuum resuscitat.

XXII.

CHRISTVS CAPVT RE-
surrexit à morte igitur & nos qui
membra sua sumus, re-
surgemus.

1. Corinth: 15. Nunc autem Chri-
stus resurrexit à mortuis, primitia
dormientum, quoniam quidem per
hominem mors, & per hominem re-

CONTRA MORTEM. 39

surrectio mortuorum, Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes viuificabuntur.

XXIII.

CHRISTVS MORTI POTE-

*statem qua alijs contra nos homines
usus fuisset eripuit.*

2. Timoth: 1. CHRISTVS destruxit mortem, illuminauit vitam & incorruptionem.

Ebre: 2. Videmus Iesum propter passionem mortis gloria & honore coronatum, vt gratia Dei pro omnibus gustaret mortem.

XXIIII.

CHRISTVS MOR-

tem uicit.

Ioh: 16. Confidite, ego vici mundum.

1. Corinth: 15. Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors stimulus tuus.

CONSOLATIO

XXV.

CHRISTVS ADHVC LIBE-
rat & protegit à morte.

2. Corinth: 1. Non simus fidentes
in nobis, sed in Deo qui suscitauit
mortuos, qui de tantis periculis nos
eripuit & eruit.

1. Corinth: 15. Deo gratia qui de-
dit nobis victoriam per Dominum
IESVM CHRISTVM.

XXVI.

CAVSAM MORTIS SCILI-
*cet peccatum Christus sustulit propte-
rea mors iure suo contra nos
priuata est.*

Roman: 6. Stipendium peccati
mors, gratia autem Dei, vita aeterna
in Christo Iesu Domino nostro.

Iohan: 1. CHRISTVS agnus
Dei qui tollit peccata mundi.

1. Corinth: 15. Stimulus mortis,
peccatum.

CONTRA MORTEM. 40

XXVII.

CAVSAM VITAE VERAM

*scilicet iusticiam coram Deo Christus
nobis acquisiuit atq;
donauit.*

Rom: 4. CHRISTVS traditus
est propter delicta nostra, & resurre-
xit propter iustificationem nostram.

Rom: 5. Sicut per vnus delictum
in omnes homines in condemnatio-
nem, sic & per vnus iusticiam in om-
nes homines in iusticiam vitæ.
Sicut enim per inobedientiam vnus
hominis peccatores constituti sunt
multi: Ita per vnus obedientiam,
iusti constituentur multi. Sicut pec-
catum regnauit in mortem, ita &
gratia regnet per iusticiam in vitam
æternam per Iesum CHRISTVM
DOMINVM nostrum.

XXVIII.

CHRISTVS VITAM AE-
ternam nobis emeruit est.

CONSOLATIO

Iohan: 5. Sicut pater suscitatur mortuos & uiuificat, sic & filius quos uult uiuificat.

Item: 5. Amen Amen dico uobis, uenit hora & nunc est, quando mortui audient uocem filij Dei, & qui audierint, uiuent.

Iohan: 6. Qui credit in me habet uitam æternam.

Item: Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, habet uitam æternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die.

Ioh: 10. Oues meæ uocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me.

Item: Ego ueni ut uitam habeant, & abundantius habeant.

Item: Animam meam pono pro ouibus meis.

Iohan: 11. Ego sum uita & resurrectio, qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, uiuet. Et omnis qui uiuit & credit in me: non morietur in æternum.

CONTRA MORTEM. 41

Iohan: 14. Ego uiuo & vos uiuetis
dicit CHRISTVS.

XXIX.

CHRISTVS VULT NOS
*cum ipso esse in uita aeterna & hoc ora-
tione sua, à patre suo impe-
trauit.*

Iohan: 17. Pater, quos dedisti mi-
hi, uolo, ut ubi ego sum, & illi sint
mecum.

XXX.

CHRISTVS RESURRE-
*ctionis suae participes reddit omnes qui
credunt, uerbum suum audiunt,
& Sacramentis fide
utuntur.*

Iohan: 5. Amen Amen dico uo-
bis, qui uerbum meum audit & cre-
dit ei qui misit me, habet uitam aeter-
nam, & in iudicium non uenit, sed
transiit à morte in uitam.

Ioh: 8. Amen Amen dico uobis,
si quis sermonem meum seruauerit
mortem non uidebit in aeternum.

CONSOLATIO

Rom 6. Quicumq; baptizati sumus
in Christo IESV in morte ipsius
baptizati sumus.

Roman: 10. Si confitearis ore tuo
DOMINVM IESVM, & corde
tuo credideris, quod Deus illum ex-
citavit à morte saluus eris.

XXXI.

RESURRECTIO ALIQVO
*modo dudum in nobis cepit, pessima
enim de morte scilicet aeterna
liberati sumus.*

Psal: 56. In me sunt Deus uota tua,
reddam laudationes tibi. Quo-
niam animam meam eripuisti de
morte.

Psal: 116. Circundederunt me do-
lores mortis, & pericula inferni in-
uenerunt me. Tribulationem & do-
lorem inueni, & nomen DOMINI
inuocaui. O DOMINE libera ani-
mam meam.

CONTRA MORTEM. 42

Iohan: 5. Amen Amen dico uobis
qui uerbum meum audit, & credit ei
qui misit me, habet uitam æternam,
& in iudicium non uenit, sed trãnsijt
à morte in uitam.

Ephe: 2. Deus qui diues est in mi-
sericordia, propter nimiam charita-
tem suam qua dilexit nos, & cum es-
semus mortui peccatis, conuiuificauit
nos **CHRISTO**, cuius gratia estis
saluari & conresuscitauit nos.

Coloss: 2. In **CHRISTO** resur-
rexistis per fidem operationis Dei,
qui suscitauit illum à mortuis. Et
uos cum mortui essetis in delictis
conuiuificauit cum illo.

XXXII.

ANIMAM NOSTRAM IM-
mortalitate Christus ornauit.

Sapien: 3. Iustorum animæ in ma-
nu Dei sunt, & non tanget illos tor-
mentum mortis. Visi sunt oculis in-
sipientium mori, & æstimata est af-

CONSOLATIO

fictio, exitus illorum. Et ab itinere iusto abierunt in exterminium, & quod à nobis est iter exterminij, illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est.

Matth: 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam non possunt occidere.

Acto: 7. Cum Stephanus lapidaretur ait: DOMINE IESU, suscipe Spiritum meum.

1. Thess: 5. Spiritus uester & anima & corpus sine querela in aduentu DOMINI nostri Iesu CHRISTI conseruetur.

Iaco: 5. Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore uia: suae, saluabit animam eius à morte.

XXXIII.

PIORVM MERCEDEM

Deus ad resurrectionem carnis differt.

CONTRA MORTEM. 43

Matth; 7. Merces uestra copiosa est
in cœlis.

1. Pet: 1. Benedictus Deus & pater
DOMINI nostri Iesu CHRISTI
qui secundum misericordiam suam
magnam regenerauit nos in spem
uiuam, per resurrectionem IESU
CHRISTI ex mortuis, in hæredi-
tatem incorruptibilem, & inconta-
minatam, & immarcessibilem, con-
seruatam in cœlis in uobis, qui in
virtute Dei custodimini per fidem
in salutem, paratam reuelari in tem-
pore nouissimo. In quo exultabitis,
modicum nunc, si oportet, contrista-
ri in varijs tentationibus.

2. Thess; 1. Iustum est apud Deum
retribuere tribulationem ijs, qui nos
tribulant, & uobis qui tribulamini
requiem nobiscum in reuolutione
DOMINI IESU, de cœlo cum
angelis virtutis eius.

CONSOLATIO

XXXIIII.

FIDES, PIETAS, SPES ATq;
*omnis cultus Dei inanis est si non ex-
pectanda est resurrectio.*

1. Corint: 15. Si mortui non resur-
gunt, neq; CHRISTVS resurrexit,
Quod si Christus non resurrexerit,
inanis est prædicatio nostra & ina-
nis est fides vestra.

XXXV.

MORS NON NOCET
sed prodest pijs.

Pfalm: 116. Pretiosa in conspectu
Domini mors sanctorum eius.

Ecclesi: 30. Melior est mors quàm
vita amara, & requies æterna quàm
languor perseverans.

Item 41. O mors bonum est iudi-
cium tuum homini indigenti, & qui
minoratur viribus defecto ætate, &
cui de omnibus cura est & incredibili
qui perdit sapientiam.

Esa: 57. Facie militiæ collectus est iustus, venit pax, requiescat in cubili suo qui ambulauit in directione sua.

Sapient: 3. Iustorum animæ in manu Dei sunt, & non tanger illos tormentum mortis, visi sunt oculi insipientium mori, & æstimata est afflictio exitus illorum. Et ab itinere iusto abierunt in exterminū, illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormenta passa sunt, spes illorum immortalitate plena est.

Sapient: 4. Iustus si morte præoccupatus fuerit in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis non diuturna, neq; annorum numero computata. Cani autem sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata. Placens Deo factus dilectus & viuens inter peccatores translatus est. Radius est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentiæ transuertit

CONSOLATIO

sensum sine malitia. Consummatus in breui expleuit tempora multa, placita enim erat Deo anima illius, propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum.

Rom: 6. Qui mortuus est, iustificatus est à peccato.

Apocalip: 14. Beati mortui, qui in Domino moriuntur. A modo, iam dicit spiritus vt requiescant à laboribus suis, opera enim illorum sequuntur illos.

XXXVI.

RESURRECTIONEM CAR-
nis docent & attestantur omnes Pro-
phete & Apostoli.

Esa: 26. Aperite portas & ingredietur gens iusta, custodiens veritatē.

Esa: 35. Redempti à DOMINO, conuertentur & venient in Syon cū laude & lætitia sempiterna, super caput eorum gaudium & læticiam obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus.

CONTRA MORTEM. 45

Phil: 3. CHRISTVS reformabit
corpus humilitatis nostræ configu-
ratum corpori claritatis suæ.

1. Thes: 4. Si credimus quod Iesus
CHRISTVS mortuus est & resur-
rexit, ita & Deus eos qui dormierunt
per Iesum, adducet cum eo.

XXXVII.

PII HOMINES NVNQVAM
*de resurrectione & uita æterna
dubitarunt.*

Iob: 19. Scio, quod redemptor
meus uiuit, & in nouissimo die de
terra surrecturus sum. Et rursus cir-
cundabor pelle mea, & in carne mea
videbo Deum. Quem visurus ego
ipse, & oculi mei conspecturi sunt,
& non alius.

Psal: 115. Circundederunt me do-
lores mortis, & pericula inferni in-
uenerunt me: Inuocaui nomen Do-
mini. O DOMINE libera animam
meam.

CONSOLATIO

Pfal: 117. Non moriar sed viuam,
& narrabo opera DOMINI.

Roma: 6. Si mortui sumus cum
Christo, credimus quod simul etiam
uiuemus cum CHRISTO.

Rom: 14. Nemo nostrum sibi ui-
uit, & nemo sibi moritur. Siue enim
uiuimus DOMINO uiuimus, siue
morimur, Domino morimur. Siue
ergo uiuimus siue morimur Domini
sumus. In hoc enim Christus mor-
tuus est & resurrexit, ut uiuorum &
mortuorum dominetur.

2. Corinth: 4. Scientes, quoniam
qui suscitauit Iesum, & nos cum Iesu
suscitabit, & constituet uobiscum.

XXXVIII.

PII MAGNO DESIDERIO
*mortem expectarunt eamq; à Deo
petierunt.*

1. Reg: 19. Elias petiuit animæ suæ
ut moreretur & ait: Sufficit mihi
Domine, tolle animam meam.

Acto: 24. Spem habens in Deum,
quam & hi ipsi expectant resurre-

CONTRA MORTEM. 46

tionem futuram iustorum & iniquorum.

2. Corinth : 5. Scimus enim si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod ædificatione ex Deo habemus, domum non manu factam sed æternam in cælis. Nam & in hoc ingemiscimus habitatione nostram, quæ de cælo est superinducipientes, si tamẽ vestiti & non nudi inueniamur. Nã & qui sumus in hoc tabernaculo ingemiscimus grauati, eò quod nolumus exspoliari, sed superuestiri, vt absorbeatur quod mortale est, à vita. Qui efficit nos in hoc ipsum Deus, qui dedit nobis pignus Spiritus. Audientes igitur, & scientes quoniam dum sumus in hoc corpore peregrinamur à DOMINO, per fidem ambulamus, & nõ per speciem. Audemus autem, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præsentem esse ad DOMINUM.

CONSOLATIO

Philip : 1. Mihi viuere Christus est
& mori lucrum. Desiderium habens
ditolui, & esse cum Christo multò
magis melius.

XXXIX.

PII HILARI ANIMO MOR-
tem amplexi sunt.

Pfal: 118. Non moriar sed viuam &
narrabo opera Domini.

Iob: 19. Scio quod redemptor me-
us viuit, & in nouissimo die de ter-
ra surrecturus sum. Et rursus cir-
cundabor pelle mea, & in carne mea
videbo Deum: Quem visurus sum
ego ipse & oculi mei conspecturi
sunt, & non alius.

Sapientia: 3. Iustorum animæ in
manu Dei sunt, & non tanget illos
tormentum mortis. Visi sunt oculis
insipientium mori, & æstimata est
afflictio exitus illorum. Et ab itine-
re iusto abierunt in exterminium &
quod à nobis est iter exterminij, illi
autem sunt in pace. Et si coram ho-

CONTRA MORTEM. 47

minibus tormenta passi sunt. spes illorum immortalitate plena est.

2. Machab: 6. Eleasar inquit: Fortiter viram excedendo, senectute quidem dignus apparebo, adolescentibus autem exemplum fortè relinquam, si prompto animo ac fortiter pro grauissimis & sanctissimis legibus honesta morte perfungar.

2. Mach: 7. Tertius filius linguam postulatus citò protulit, & manus constanter extendit, & cum fiducia ait: E cælo ista possideo, sed propter Dei leges nunc hæc ipsa despicio, quoniam ab ipso me ea recepturum spero.

Luc: 7. Dixit Simeon: Nunc dimittis seruum tuum DOMINE, secundum verbum tuum in pace. Quia uiderunt oculi mei salutare tuum.

Acto: 7. Cum lapidaretur Stephanus inuocauit Deum dicens: Domine Iesu suscipe Spiritum meum.

CONSOLATIO

Act: 20. Vincula & tribulationes Hierosolymis me manent. Sed nihil horum vereor, nec facio animam meam preciosorum, quam me dummodo consumem cursum meum.

Act: 21. Dgo non solum alligari, sed & mors in Hierusalem paratus sum propter nomen Domini Iesu.

Proverb: 14. Iustus quoq; in morte sua sperat.

2. Timoth: 4. Bonum certamen certavi, cursum consummaui, Fidem seruaui, in reliquo posita est mihi **DOMINVS** in illa die iustus iudex. Non solum autem mihi, sed & his qui diligunt aduentum eius.

XL.

PII MORITVRI ANIMAM
*Christo commendarunt propter spem
uitæ æternæ.*

Act: 7. Cum lapidaretur Stephanus inuocauit dicens: **DOMINE IESV** suscipe Spiritum meum.

XLI.

ET HOC NON MINIMUM

*est testimonium Resurrectionis nostræ,
quod nobis constat quis sit status cor-
porum nostrorum futurus in
uita æterna.*

Vide locum 47.

XLII.

APPELLATIONES MOR-

*tis, quibus spiritus sanctus utitur, quæ si-
dem nostram de resurrectione carnis
edocent & confir-
mant.*

1. Thessa : 4. Nolumus autem uos
ignorare fratres de dormientibus ut
non contristemini, sicut & cæteri
qui spem non habent. Si credimus
quod I E S U S mortuus est & resur-
rexit, ita Deus eos qui dormierunt
per Iesum adducet cum eo.

Matth : 9. Non mortua est adole-
scentula, sed dormit.

CONSOLATIO

Sapient : 4. Iustus si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.

Esa: 26. Vade populus meus intra in cubicula tua super te, abscondere modicum, ad monumentum donec pertranscat indignatio mea.

Esa: 56. A facie malitiæ collectus est iustus ueniat pax requiescat in cubili suo, qui ambulauit in directione sua.

Matth : 6. Precamur nos liberari à malo.

Daniel : 12. Et multi de his qui dormiunt in terræ puluere euigilabunt, alij in uitam æternam; alij in opprobrium.

Iohan: 16. Inquit CHRISTVS ad discipulos. Expedi uobis ut ego uadam.

1. Corint : 15. Seminatur in corruptione, surget in incorruptione.

Philip: 1. Mihi uiuere Christus est, & mori lucrum.

CONTRA MORTEM. 49

XLIII.

NOBIS OMNIBVS SEMEL
moriendum, nec incommodi quicquam
adfert siue hodie siue cras mo-
riamur.

Gene: 3. Puluis es & in puluerem
reuerteris.

Ecclesiast: 38. Memor esto iudicij
mei, sic enim erit & tuum. Mihi heri
& tibi hodie.

Esal: 89. Quis est homo qui uiuet,
& non uidebit mortem.

Rom: 5. Sicut per unius hominem
peccatum in hunc mundum intrauit,
& per peccatum mors, & ita in om-
nes homines mors pertransijt, in
quo omnes peccauerunt.

XLIIII.

CVIQUE HOMINI CER-
tam metam uite à Deo constitu-
tam esse.

2. Reg: 7. Cum q̄q̄ completi fuerint
dies tui, & dormieris cum patribus

CONSOLATIO

tuis : Suscitabo semen post te , quod egredietur de utero tuo , & firmabo regnum eius. Ipse ædificabit domum nomini meo : Et stabiliam thronum regni eius usq; in sempiternum. Ego ero ei in patrem , & ipse erit mihi in filium.

Iob; 14. Breues dies hominis sunt numerus mensium eius apud te est, constituisti terminos eius, qui præterire non poterunt.

Psal; 38. Notum fac mihi Domine finem meum. Et numerum dierum meorum quis est ? ut sciam quid desit mihi.

Ecclesiast; 3. Tempus moriendi.

Ecclesiast; 17. Deus creauit de terra hominem, & iterum conuertit illum in ipsam. Numerum dierum & tempus dedit illi.

XLV.

VITA HAEC VERE VAL-
lis miseriarum est, minus igitur mor-
tem qua liberamur ab ea ex-
horrescamus.

CONTRA MORTEM. 50

Ecclesiast: 40. Iugum graue super
filios Adam à die exitus de uentre
matris eorum usq; in diem sepulturæ
in matrem omnium. Cogitationes
eorum & timores cordis ad inuen-
tiones expectationis, & dies finitio-
nis, à præsidente super sedem glo-
riosam, usq; ad humiliatum in ter-
ram & cinerem ab eo qui utitur hya-
cintho & portat coronã usq; ad eum
qui oparitur lino crudo. Furor scelus
tumultus, fluctuatio, & timor mortis,
iracundia perseverans & cõtentio in
tẽpore resurrectionis, in cubili, som-
nus noctis immutant scientiam eius.
Modicũ autẽ tanquã nihil in requie,
& ab eo in somnis quasi in die respe-
ctus. Conturbatus est in uisu cordis
sui, tanquam qui euaserit in die belli:
In tempore salutis suæ surrexit, &
admirans ad nullum timorem, cum
omni carne ab homine usq; ad pecus,
& super peccatores septuplum. Ad
hæc mors, sanguis, contentio &
romphæa, oppressiones fames &
contritio & flagella. Super iniquos

CONSOLATIO

creata sunt hæc omnia & propter illos factus est cataclysmus.

Psal: 90. Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta annis. Si autem in potentatibus octoginta anni, & amplius eorum labor & dolor.

Matth: 6. Sufficit diei malicia sua. Sic iubet CHRISTVS orare: Libera nos à malo.

Hiob: 10. Pœnæ militant in me.

Gene: 47. Dies peregrinationis uitæ meæ centum triginta annorum sunt parui & mali.

Luc: 9. Tollat quisq; crucem suam quotidie & sequatur me inquit CHRISTVS.

XLVI.

PLACIDA MORTE PII
obdormiuernat.

Num: 26. Sic optat Bileam moriatur filia mea morte iustorum & fiant nouissima mea horum Israelitarum similia.

CONTRA MORTEM. 51

Pfal: 72. Quid enim mihi in cœlo,
& à te quid volui super terram. De-
fecit oratio & cor meum, Deus cor-
dis mei & pars mea Deus in æter-
num.

Psal: 116. Preciosa in conspectu
Domini, mors Sanctorum eius.

Syrach: 1. Timenti DOMINVM
benè erit in extremis, & in die de-
functionis suæ benedicetur.

2. Machab: 7. Septem fratres sum-
ma fortitudine maximos cruciatus
corporis sentientes mortem asper-
nati sunt & placidè mortui.

Marc: 8. & Luc: 9. Dicit Christus,
Amen dico vobis, quia sunt quidam
de hic stantibus qui non gustabunt
mortem donec videant regnum Dei
venientis in virtute.

Luc: 2. Dixit Simeon: Nunc di-
mittis seruum tuum DOMINE,
secundum verbum tuum in pace.
Quia viderunt oculi mei salutare
tuum.

CONSOLATIO

Ioan: 8. Amen Amen dico vobis,
si quis sermonem meum seruabit,
mortem non videbit in aeternum.

Apocalip: 14. Beati mortui, qui in
DOMINO moriuntur.

XLI.

POST MORTEM AETER-
na fruamur uita, ubi inenarrabilia
dona accepturi sumus, ut se-
quentia dicta demon-
strant.

Esa: 51. Redempti à DOMINO,
conuertentur & venient in Syon
cum laude & laticia sempiterna su-
per caput eorum, gaudium & læti-
ciam obtinebunt, & fugiet dolor &
gemitus.

Esa: 25. Auferet Dominus Deus
lachrymam ab omni facie; & oppro-
brium populi sui auferet de vniuersa
terra.

Esa: 26. Viuent mortui tui, inter-
fecti mei resurgent, expergiscimini
& laudate qui habitatis in puluere.

CONTRA MORTEM. 52

Esa: 51. Ponet desertum eius quasi delitias, & solitudinē eius quasi hortum Domini. Gaudium & leticia inuenietur in ea, gratiarum actio & vox laudis.

Esa: 60. Complebuntur dies luctus tui.

Esa: 65. Ecce ego creo cœlos novos & terram nouam & non erunt in memoria priora: Sed gaudebitis & exultabitis vsq; in sempiternum & non audietur in ea ultra vox fletus & vox clamoris.

Daniel: 12. Docti fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iusticiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.

Ecclesiast: 48. Beati sunt qui te viderunt, & in amicitia tua decorati sunt. Nam nos vita viuimus tui, post mortem autem non erit tale nomen nostrum.

Iob: 19. Scio quod redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, & rursus cir-

CONSOLATIO

cum dabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum. Quem visurus sum ego ipse & oculi mei circumspiciunt sunt: & non alius.

Matth: 22. In resurrectione neq; nubent neq; nubentur, sed erunt sicut angeli Dei in celo.

Lu: 20. Respondebat suis Iesus discipulis dicens: Filij huius seculi nubunt & traduntur ad nuptias, illi vero qui digni habebuntur saeculo & resurrectione ex mortuis, neq; nubent neq; ducent vxores, neq; ultra mori poterunt. Aequales enim angelis sunt & filij sunt Dei cum sint filij resurrectionis.

Inhan: 17. Pater quos dedisti mihi, uolo ut ubi sum ego, & illi sint mecum, ut uideant claritatem meam quam dedisti mihi.

1. Cor: 2. Quod oculus non uidit nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparauit Deus, his, qui diligunt illum.

1. Corin: 15. Seminatur in corruptione, surget in incorruptione, Se-

CONTRA MORTEM. 53

minatur in ignobilitate, surget in gloria. Seminatur in infirmitate, surget in uirtute. Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale.

1. Cor : 15. Cum mortale hoc induerit immortalitatem: tunc fiet sermo qui scriptus est : Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors stimulus tuus?

1. Corinth : 15. Tunc & ipse filius subiectus erit ei, qui subiecit sibi omnia, ut Deus sit omnia in omnibus.

Philip : 3. Nostra conuersario in cælis est, unde etiam saluatorem Dominum nostrum IESVM Christū, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ.

1. Thess : 4. Semper cum Domino erimus.

Item : Rapiemur cum illis in nubibus obuiam Domino in aëra.

2. Thessa : 1. Iustum est apud Deum retribuere tribulationem ijs, qui nos

CONSOLATIO

tribulant, & uobis, qui tribulamini
requiem nobiscum in reuelatione
Domini Iesu de cælo cum angelis
uirtutis eius.

2. Timoth : 4. Bonum certamen
certaui, cursum consummaui, Fidem
seruaui. In reliquo posita est mihi co-
rona iusticiæ, quam reddet mihi Do-
minus in illa die iustus iudex. Non
solum autem mihi, sed & his, qui
diligunt aduentum eius.

1. Iohan : 3. Nunc filij Dei sumus,
& nondum apparuit quid erimus,
Scimus quoniam cum apparuerit,
similes ei erimus quoniam uidebi-
mus eum sicuti est.

1. Pet: 1. Deus nos secundum suam
misericordiam magnam regenerauit
in spem uiuam, per resurrectionem
I E S V Christi, ex mortuis in hære-
ditatem incorruptibilem & incon-
taminatam & immarcessibilem con-
seruatam in cælis in uobis, qui in
uirtute Dei custodimini per fidem in
salutem, paratã reuelari in tempore

nouissimo, in quo exultabitis, modicum nunc si oportet contristari in uarijs tentationibus.

Apocalip: 14. Beati mortui qui in Domino moriuntur. A modo dicit spiritus, ut requiescant à laboribus suis. Opera enim illorum sequuntur illos.

Apocalip: 2. Esto fidelis usq; ad mortem & dabo tibi coronam uitæ, Qui uicerit, non lædetur à morte secunda.

Apocalip: 7. Et dixit mihi: Hi qui amicti sunt stolas albis, qui sunt & unde uenerunt? & dixi illi Domine mi tu scis. Et dixit mihi: Hi sunt qui uenerunt de tribulatione magna, & lauarunt stolas suas. Et dealbauerunt eas in sanguine agni: Ideo sunt ante thronum Dei & seruiunt ei die ac nocte in templo eius, & qui sedet in throno habitabit super illos. Non esurient neq; sitient amplius, neq; cadet super illos sol neq; ullus æstus, quoniam agnus qui in medio throni

CONSOLATIO

est reget illos, & deducet eos ad uitæ fontes aquarum, & absterget Deus omnem lachrymam ab obulis eorum.

Apocal: 21. & 22. Vnus de septem angelis ostendit mihi ciuitatem sanctam Hierusalem. Et erat structura muri eius ex lapide Iaspide, ipsa uero ciuitas aurum mundum simile uitro mundo. Et fundamenta muri ciuitatis omni lapide precioso ornata, & platea ciuitatis aurum mundum tanquam uitrum perlucidum: Et templum non uidi in ea. Dominus enim & agnus: Et ambulabunt gentes in lumine eius, & reges terræ afferent gloriam suam & honorem in illam, & portæ eius non cludentur per diem. Nox enim non erit illic. Non intrabit in eam aliquid coinquatum aut abominationem faciens & mendacium, nisi qui scripti sunt in libro uitæ agni. Et omne maledictum non erit amplius: Sed sedes Dei

CONTRA MORTEM. 55

& agni in illa erunt, & serui eius serui-
ent illi, & videbunt faciem eius, &
nomen in frontibus eorum. Et non
egrebunt lumine lucernæ, neq; lumine
Solis, quoniam **DOMINVS** Deus
illuminabit illos, & regnabunt in
secula seculorum.

De hac consolatione contra ter-
rorem mortis lege libellum meum
consolatorium, vbi sententiæ huius
libelli copiosè exponuntur. Item
enarrationem meam super Canti-
cum Simeonis, atq; consolationem
meam pro ijs qui lugent mortuos,
similiter, sententias consolatorias
ex Tomis D. Lutheri à me
collectas.

L

CONSOLATIO
CAPITA & LOCI
CONSOLATIONVM EX
sacra scriptura, in cruce, persecutioni-
bus, morbis, & uarijs animi pertur-
bationibus in primis
utiles.

I.

NON CASV SED SCIENTE
& permittente Deo affli-
gimur.

Gene: 45. Ioseph dixit fratribus
suis: Frater vester quem vendidistis
in Aegyptum ego sum. Nolite pauere,
neq; vobis durum esse videatur,
quod vendidistis me in his regionibus.
Pro salute enim vestra misit me
Deus ante vos in Aegyptum. Adhuc
quinq; anni restant quibus neq; arari
poterit nec metis.

Exod: 4. Quis fecit os hominis?
aut quis fabricatus est mutum & sur-
dum videntem & caecum? Nonne
ego.

1. Reg: 2. **DOMINVS** mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit. Dominus pauperem facit & dirat, humiliat & subleuat.

1. Reg: 12. Rehabeam conabatur Israel bello ad se reducere, sed Deus dissuadebat, dicens, illud à se factum esse.

Psal: 118. Dominus castigauit me.

Prouerb: 3. **Disciplinam Domini**, fili mi, ne abijcias, nec deficias cum ab eo corripueris.

Amos: 3. Si erit malum in ciuitate quod Dominus non fecerit.

Ierem: in Tren: Quis est iste qui dixit vt fieret Domino iubente? Ex ore altissimi non egredientur nec mala nec bona.

Matth: 10. Nonne duo passeress affe ueniunt, & vnus ex illis non cadet super terram sine patre uestro. Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere, multis passeribus meliores estis uos.

CONSOLATIO

Matth : 11. Tollite iugum meum
super vos , & discite à me.

Ioan: 19. Dicit CHRISTVS Pi-
lato: Non haberes potestatem aduer-
sus me vllam, nisi tibi datum esset de-
super.

Rom: 8. Quos præsciuit, & præ-
destinavit conformes fieri imaginis
filij sui, & pati sicut ipse passus est.

1. Corinth : 11. Dum iudicamur, à
DOMINO corripimur.

II.

DEVS NOVIT, VIDET, &
*audit nostras ærumnas, illisq;
interest.*

Exod: 3. Dixit DOMINVS ad
Moysen: vidi afflictionem populi
mei in Aegypto, & clamorem eius
audiui propter duritiam eorum qui
præsunt operibus, & sciens dolorem,
descendi vt liberem eum de manibus
Aegyptiorum.

Pfal: 34. Iuxta est DOMINVS
his qui tribulato sunt corde.

Pfal: 46. Fluminis impetus latificauit ciuitatem Dei, sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Deus in medio eius, non commouebitur adiuuabit eam Deus mane diluculo.

Pfal: 37. Clamauerunt iusti, & Dominus exaudiuit eos, & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos.

Pfal: 90. Cum ipso sum in tribulatione eripiam eum.

Pfal: 144. Propè est DOMINVS inuocantibus eum, omnibus inuocantibus, cum in veritate. Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos.

Ierem: 31. Audiens audiui effraim transmigrantē, ostendisti mihi, percussi femur meum, si filius honorabilis effraim. Idcirco conturbata sunt viscera mea super eam miserans miserebor eius ait Dominus.

III.

DEVS MVNIT NOS

contra omnia mala.

CONSOLATIO

Gene: 42. Iacob cum suis caritate
annonæ sustentatur.

EXO: 12. Omnia primogenita in-
terficiuntur, sed filijs Israeliticis par-
citur.

3. Reg: 2. Achab humilians se co-
ram me, dicit **DOMINVS** non in-
ducam malum in diebus eius, sed in
diebus filij sui inferam malum Do-
mni eius.

2. Reg: 19. Hiskias obsessus à rege
Assyriorū luget & consuluit Esaiam
& orat venit angelus & eripit eum
& interfecit Assyriorum octoginta
quinq; millia.

2. Reg: 6. Elisa circumdatur à re-
gibus Syriacis, qui insidiabatur ei
pro denti suum propositum, sed cæci
facti sunt. Et Elisa eos abducit Sama-
riam & ibi ipsis visum restituit.

Psal: 34. Immittet angelus Domi-
ni in circuitu timentium eum & eri-
piet eos.

Luc: 21. Vos Apostoli eritis odio
omnibus propter nomen meum. Et

capillus de capite vestro non peribit
dicit CHRISTVS.

III.

AUXILIVM PROMITTIT

Deus in nostris angustijs.

Psal: 31. Exultabo & latebor in
misericordia tua. Quoniam res-
pexisti humilitatem meam; Saluasti de
necessitatibus animam meam.

Psal: 50. Inuoca me in die tribula-
tionis, eruam te.

Psal: 55. Iacta super Dominum
curam tuam & ipse te enutriet, &
non dabit in æternum fluctuatio-
nem iusto.

Psal: 91. Quoniam in me sperauit
liberabo eum, protegam eum quo-
niam cognouit nomen meum.

Psal: 76. Hæc mutatio dextræ ex-
celsi, tu es Deus faciens mirabilia,
memor fui operum Domini.

Esa: 30. Dominus dabit panem
artum & aquam breuem.

CONSOLATIO

Esa: 37. Pusillanimes confortamini, & nolite timere. Ecce Deus noster ultionem adducet retributionis Deus ipse veniet & saluabit nos.

Esa: 46. Audite me domus Iacob, & omne residuum domus Israel. Qui portamini à meo utero, qui gestamini à mea vulua usq; ad senectam ego ipse, & usq; ad canos ego portabo, ego feci & feram, ego portabo & saluabo.

Esa: 49. Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio uteri sui. Etsi oblita illa fuerit; ego tamen non obliuiscar tui.

2. Pet: 2. Nouit Deus pios de tentatione eripere.

V.

POTEST DEVS ETIAM IN
*summis periculis nobis opem
ferre.*

Gene: 12. Dicit Dominus. Ego sum omnipotens DEVS.

Esa: 59. Ecce non est abbreviata
manus Domini vt saluare nequeat.

Luc: 1. Non erit impossibile apud
Deum omne verbum.

2. Corinth: 12. Virtus Dei in in-
firmitate perficitur.

Ephe: Deus potens est omnia fa-
cere superabundanter, quàm petimus
aut intelligimus.

VI.

EXEMPLA EORVM QVOS

*Deus ex maximis tribulationibus
liberauit.*

Vide sequentem locum octauum.

Ecclesiast: 2. Respicite filij natio-
nes hominum & scitote quod nullus
sperauit in Domino, & confusus est.
Quis enim permansit in mandatis
eius & derelictus est?

Psal: 22. In te sperauerunt patres
nostri, sperauerunt & liberaasti eos.

VII.

IN AFFLICTIONIBVS

Deus est nobis solatio.

mi-
no-
nis

ob,
ael.
ge-
tam
rta-
o &

teft
nife-
illa
ifcar

ten-

IN

Ego

CONSOLATIO

Gene: 16. Deus consolatur Hagar miseram in fuga, multiplicabo semen tuum vt præ multitudine non numerari possit.

Pfal: 18. Disciplina tua correxit me in finem, & disciplina tua ipsa me docebit.

Pfal: 76. Deus consolatur & opitulatur ego affligor, hæc verò mutatio dextræ excelsi.

Pfal: 94. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ latificauerunt animam meam.

Tobi: 13. Ipse castigauit nos propter iniquitates nostras & ipse saluabit nos propter misericordiã suam.

Prouerb: 12. Qui bonus est, hauriet sibi gratiam à Domino.

Esa: 51. Ego ipse consolabor vos. Quis tu ut timeas ab homine mortali & à filio hominis, qui quasi fenixum ita arefcet, & oblitus es Domini factoris tui.

Esa: 66. Ista dicit **DOMINVS**.
Ad quem autem respiciam nisi ad
pauperculum & contritum spiritum,
& treme[m] sermones meos.

Rom: 15. **DEVS** patientiæ & so-
latij.

2. Corinth: 1. Benedictus Deus,
& pater Domini nostri Iesu Christi,
pater misericordiarum & Deus to-
tius consolationis, qui consolatur
nos in omni tribulatione nostra, vt
possimus & ipsi consolari eos qui in
omni pressura per exhortationem
qua exhorramur & ipsi à Deo, quo-
niam sicut abundat passiones Chri-
sti in nobis, ita & per **CHRISTVM**
abundat consolatio nostra.

2. Cor: 1. Deus totius consolat[i]o-
nis, qui consolatur nos in omni tri-
bulatione nostra.

Ecclesiast: 17. Pœnitentibus dedit
viam iusticiæ, & confirmavit defici-
entes sustinere.

CONSOLATIO

VIII.

DEVS ERIPIT NOS. EX
omni periculo & angustia.

Gene: 7. Deus ingresso Noa ianuam arcae occlusit, & deleuit omnem substantiam, remansit autem solus Noë & qui cum eo erant in arca.

Gene: 14. Deus captum Loth per Abraham liberat.

Gene: 19. Eripitur Loth per angelos Sodoma, remorante verò eo, viri eum apprehensum & eius uxorem duasq; filias, ideo quod Deus ei parceret, eduxerunt.

Exod: 6. Ego sum **DOMINVS** qui educam vos de ergastulo Aegyptiorum & eruam de seruitute, ac redimam in brachio excelso & iudicijs magnis, & assumam vos mihi in populum, & ero vester Deus. Et scietis quia ego sum **DOMINVS** Deus vester.

Exod: 15. Cum filij Israelitici non possunt inuenire dulces aquas ostendit Deus eis lignum, quo in aquas misso, in dulcedinem versæ sunt.

Exod: 16. Pluit Deus Manna de cælo & coturnices manè in rore.

3. Reg: 17. Eliam caritate annonæ mandato Dei pascunt corui adferentes ei panem & carnem manè & vesperi.

3. Reg: 19. Elias fugiens Iezabel confirmatur, ab angelo monstrante ei panem tostum subcineritium & aquam ad caput positum.

2. Reg: 5. Naëman per Eliseum curatur à lepra.

Psal: 9. Factus est DOMINVS refugium pauperi, adiutor in oportunitatibus in tribulatione, non in finem obliuio erit pauperis, patientia pauperum non peribit in finem.

Psal: 34. Iuxta est DOMINVS his qui tribulato sunt corde, & humilem spiritu saluabit. Multæ tri-

CONSOLATIO

bulationes iustorum & de omnibus
his liberauit eos DOMINVS.

Pfal: 46. Deus noster refugium &
virtus, adiutor in tribulationibus,
quæ inuenerunt nec nimis. Propte-
rea non timebimus dum turbabitur
terra, & transferentur montes in cor-
maris. Senuerunt & turbatae sunt
montes in fortitudine eius, Flumi-
nis impetus lætificat ciuitatem Dei,
sanctificauit tabernaculum suum al-
tissimus. Deus in medio eius, non
commouebitur, adiuuabit eam Deus
manè diluculo.

Pfal: 55. Iacta super Dominum
curam tuam, & ipse te enutriet.

Psalms: 72. Liberauit pauperem à
potente, & pauperem cui non erat
adiutor. Parcet pauperi & inopi, &
animas pauperum saluas faciet. Ex
usuris & iniquitate redimet animas
eorum & honorabile nomen eorum
coram illo.

Esa: 64. Ecce tu iratus es & peccauimus, in ipsis fuimus semper & saluabimur.

Rom: 8. Spiritus adiuuat infirmitatem nostram.

2. Corint: 12. Virtus Dei in infirmitate perficitur.

IX.

PETENTIBVS IN AERVM
nis auxilium fert Deus.

Gene: 32. Sic Iacob orat: Deus patris mei Abraham, & Deus patris mei Isaac, Domine qui dixisti mihi reuertere in terram tuam & in locum natiuitatis tuæ & benefaciam tibi, minor sum cunctis miserationibus tuis & veritate tua quam expleuisti seruo tuo in baculo meo transiui Iordanem istū & nunc cum duabus turmis regredior, erue me de manu fratris mei Esau, quia valde eum timeo, ne forte veniens percutiat matrem cum filijs. Tu locutus es quod benefaceres mihi, & dilatares

CONSOLATIO

femeum sicut arenam maris: quæ præ
multitudine numerari non potest,
hoc contigebat ei.

Exod: 14. Israelitæ cum essent in
summo periculo propter Pharaonē
qui ipsos insequabatur, auxilium à
Domino petebant. Ideo Dominus
per mare rubrum saluos eos ducebat
incolumes in quo Pharao cum suis
submergebatur.

Numer: 21. Israelitæ læthaliter
vulnerati à Domino sanabantur.

2. Reg: 20. Ezechias ex graui mor-
bo liberatur cum inuocaret Domi-
num, qui addebat quindecim annos
vitæ suæ.

2. Paralip: 33. Manasses cum vin-
ctus cathenis & compedibus ducere-
tur in Babylonem, coangustatus o-
rauit DOMINVM Deum suum,
& egit pœnitentiam valde coram
Deo patrum suorum. Deprecatus est
eum & obsecrauit intentè. Exaudi-
uit orationem eius, eumq; reduxit
Hierosolymam in regnum suum;

Agnouit Manasses quod Dominus
ipse esset DEVS.

Ionas; 2. Orat Ionas ad Dominum
Deum suum in ventre piscis: Et di-
xit. Clamaui de tribulatione ad Do-
minum & exaudiuit me, de ventre
infernici clamaui, & exaudisti vocem
meam.

Matth; 8. Leprosus orat Christum,
DOMINE si vis potes me munda-
re. Extendens Iesus manum, tetigit
eum dicens; volo, mundus esto.

Matth; 9. Duobus cæcis clamitan-
tibus; Fili Dauid, misereri nostri di-
cit CHRISTVS; Fiat vobis secun-
dum fidem vestram.

Matth; 14. Petrus ambulans super
mare & cum cœpisset demergi cla-
mauit; DOMINE serua me. Iesus
extensa manu apprehendit eum.

Matth; 15. Mulier Cananæa cla-
mat ad Christum; Miserere mei Do-
mine fili Dauid. Respondens ei Ie-
sus dicens; Magna est fides tua, fiat

CONSOLATIO

tibi sicut vis & sanata est filia eius
ex eo tempore.

Matth: 17. Accedit homo quidam
ad Iesum, flectens genua illi dicensq;
DOMINE miserere filij mei, quo-
niam lunaticus est, & misere affligi-
tur, sæpe enim cadit in ignem, in a-
quam, & obtuli eum discipulis tuis,
nec potuerunt eum sanare. Respon-
dens Iesus dixit: O generatio incre-
dula & distorta, quousq; tandem ero
vobiscum vsquequò vospatiar? addu-
cite illum huc. Et increpauit illum
Iesus, & exijt ab eo Demonium &
sanatus est puer à tempore illo.

Luc: 17. Decem leprosos claman-
tes: Iesu præceptor noster, miserere
nostri, iubet Iesus abire & ostendere
se sacerdotibus, & mundati sunt.

X.

PROPTER ALIORVM
preces afflictis sæpe DEVS
opem fert.

Gene: 25. Deprecatus est Isaac Do-
minum pro vxore sua, eò quod esset

sterilis, qui exaudiuit eum, & dedit
conceptum Rebeckæ.

Exod., 32. Cur DOMINE irascitur
furor tuus contra populum tuum, quæ
eduxisti de terra Aegypti, in fortitu-
dine magna, & in manu robusta?
Ne quæso dicant Aegypti, callide
eduxit eos, vt interficeret in monti-
bus, & deleret e terra, quiescat ira tua,
& esto placabilis super nequitiam
populi tui. Recordare Abraham &
Isaac, & Israel seruorum tuorum,
quibus iurasti per te ipsum, di-
cens, multiplicabo semen vestrum si-
cut stellas cæli, & vniuersam hanc
terram, de qua locutus sum, dabo se-
mini vestro, & possidebitis eam sem-
per. Placatusq; est Dominus ne face-
ret malum quod locutus fuerat ad-
uersus populum suum.

Num; 11. Ignis accensus ira Dei
deuorans extremum castrorum par-
tem clamauit populus ad Moysen,
orauit Moyses ad DOMINVM,
absoꝛptus est ignis.

CONSOLATIO

Nume : 12. Maria infecta est lepra propter peccatum in Moysen commissum, Moyses orat pro ea sic dicens: Deus obsecro sana eam.

1. Reg : 7. Filij Israelitæ bella gerentes contra Philistinos dixerunt ad Samuelem : Ne cesses pro nobis clamare ad DOMINVM, vt eripias nos de manu Philistinorum. Et clamauit Samuel ad Dominum pro Israel, & exaudiuit eum Dominus.

Matth : 8. Centurio intercedit apud Dominum pro seruo suo : Domine famulus meus decumbit domi paralyticus, ac grauiter discruciat. Dicit illi Iesus, abi & sicut credidisti, ita fiat tibi. Et sanatus est famulus eius in hora illa.

Iacob : 5. Orate pro inuicem vt saluemini, multum enim valet deprecatio iusti assidua. Elias homo erat similis passibilis, & oratione orauit vt non plueret super terram : & non pluit anno, tres & menses sex. Et rursus orauit & cœlum dedit plu-

uiam, & terra dedit fructum suum.

XI.

ORATIO IN AERVMNIS

*non intermittenda licet mitigatio
& auxilium diffu-
ratur.*

Haba: 2. Quia visus adhuc procul,
& apparebit in finem, & non men-
tietur. Si moram fecerit, expecta il-
lum, quia veniens veniet, & non tar-
dabit.

Luct: 18. Præcipit CHRISTVS vt
indefinenter oremus & non defati-
gemur, ita nostras preces exaudiri
sicut viduæ apud iniquum iudicem
continget.

XII.

DEVS NOS CASTIGANS

*gratiam suam non aufert, nec ab-
alienat animum à nobis.*

Tob: 3. Hoc autem pro certo ha-
bet omnis qui colit te quod vita eius,

CONSOLATIO

si in prolatione fuerit, coronabitur; Si autem in tribulatione fuerit, liberabitur, & si in corruptione fuerit, ad misericordiam tuam venire licebit. Non enim delectaris in perditionibus nostris, quia post tempestatem tranquillum facis, & post lachrymationem & fletum, exultationem infundis.

Jerem: in Thren: 3. Non repellit in sempiternū **DOMINVS**. Quia si abiecit, & miserebitur secundum multitudinem misericordiarum tuarum.

Abacuc: 3. Cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis.

Tren: 3. **DOMINVS** non repellit in sempiternum, quia se abiecit & miserebitur.

2. Regum: 7. Qui si aliquid inique gesserit, arguam eum in virga virorum, & in plagis filiorum hominū. Misericordiam autem meam non auferam ab eo.

XIII.

IMPIIS IN AFFLICTIONIBUS
*non auxilia fert Deus eosq;
 perire sinit.*

Pfal: 1. **DOMINVS** nouit viam
 iustorum, & iter impiorum peribit.

Pfal: 18. Clamauerunt nec erat qui
 saluus faceret, ad **DOMINVM**, nec
 exaudiuit eos.

Pfal: 75. Calix in manu **DOMI-
 NI** vini meri plenus mixto. Et in-
 clinauit in hoc: Veruntamen fex eius
 non est exinanita bibent omnes pec-
 catores terræ.

XIIII.

AFFLICTIONES NON
*sunt indicia iræ sed dilectionis
 diuinae.*

2. Para: 33. Manasses cum vincus
 carhenis & compedibus duceretur in
 Babylonē, coangustatus orauit Do-
 minū & egit pœnitentiã valde coram

CONSOLATIO

Deo patrum suorum, deprecatusq; est eum & obsecrauit intentè, exaudiuit orationem eius, eumq; reduxit Hierosolymam in regnum suum. Et agnouit Manasses quod Dominus ipse esset Deus.

Tob: 2. Hanc tentationem ideo permisit Dominus eueniri illi, vt posteris daretur exemplum patientiæ eius, sicut & sancti Iob.

Psal: 76. In die tribulationis meæ Deum exquæsiui, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus.

Psal: 33. Multæ tribulationes iustorum & de his omnibus liberabit eos
DOMINVS.

Psal: 51. Sacrificium Deo spiritus contribulatus. cor contritum & humiliatum Deus non despicias.

Psal: 118. Bonum mihi quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas.

Psal: 119. Ad Dominum cum tribulater, clamaui & exaudiuit.

Esa: 26. **DOMINE** in angustia
requisierunt te, in tribulatione mur-
muris doctrina tua eis.

Matth: 5. Beati qui lugent, quo-
niam ipsi consolationem accipient.

Matth: 16. Si quis vult post me ve-
nire, abneget semetipsum, & tollat
crucem suam, ac sequatur me.

Luc: 13. Putatis quòd hi Galilæi
præ cunctis Galilæis peccatores fue-
rint qui talia passi sunt? Non, dico
vobis, imò nisi resipueritis, omnes si-
militer peribitis inquit Christus.

Luc: 16. **CHRISTVS** exemplo
Lazari pauperis significat paupertate-
m non indicium esse, vt etiam co-
ram Deo sumus pauperes vel dam-
nati.

Iohan: 9. Apostoli interrogant
CHRISTVM an cæcus peccauit,
an parentes eius, vt cæcus nasceretur:
Respōdit **I E S V S**. Neq; hic peccauit
neq; parentes eius, sed vt manifesten-
tur opera Dei in illo.

CONSOLATIO

Tohan : 15. Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit, si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret. Quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.

Rom: 5. Gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribulatio operatur patientiam, patientia autem probationem, probatio vero spem, spes autem non confundit.

2. Corinth: 1. Benedictus Deus & pater DOMINI nostri Iesu Christi, pater misericordiarum & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra ut possimus & ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt per exhortationem qua exhortamur & ipsi à DEO quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis, ita & per Christum abundat consolatio nostra. Siue autem tribulamur pro vestra exhortatione & salute, siue consolamur pro

vestra consolatione, siue exhortamur pro vestra exhortatione & salute, quæ operatur tollerantiam earundem passionum quas & nos patimur, vt spes nostra firma sit pro vobis, scientes vos quoniam sicut socij passionum estis sic eritis & consolationis. Non enim volumus ignorare vos fratres de tribulatione nostra quæ facta est in Asia, quoniam supra modum grauati sumus super virtutem, ira ut tederet nos etiam viuere. Sed ipsi in nobismetipsis responsum mortis habuimus, vt non simus in nobis fidentes sed in Deo qui suscitatur mortuos, qui de tantis periculis nos eripuit & eruit, in quem speramus, quoniam & adhuc eripiet, adiuantibus & vobis in oratiõe pro nobis.

1. Corinth: 11. Dum iudicamur à DOMINO corripimur: vt nō cum hoc mundo damnemur.

2. Timoth: 3. Omnes qui piè volunt viuere in CHRISTO IESU persecutionem patientur.

CONSOLATIO

Heb: 12. Per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, adspicientes in auctoritatem fidei, & consummatorem IESVM, qui proposito sibi gladio sustinuit crucem confusione contempta, atq; in dextera sedis Dei sedet. Recogitate enim eum, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem, vt ne fatigemini animis vestris deficientes. Nondum enim vsq; ad sanguinem restitistis, aduersus peccatum repugnantes, & obliuiscitis consolationis, quæ nobis tanquam filijs loquitur, dicens: Fili mi, Noli negligere disciplinam DOMINI, neq; fatigeris, dum ab eo argueris. Quem enim diligit DOMINVS, castigat, flagellat autem omnem filium quem recipit. In disciplina perseuerate. Tanquam filijs, vobis se offert DEVS. Quis enim filius quem non corripit pater? Quod si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes, ergo adulteri & non

filijs estis. Deinde patres quidem carnis nostræ, eruditores habuimus, & reuerbamur eos. Num multo magis obtemperabimus patri spirituum, & viuemus: Et illi quidem in tempore paucorum dierum, secundum voluntatem suam erudiebant nos, hic autem ad id, quod vtile est in recipiendo sanctificationem eius. Omnis autem disciplina in præsentem quidem videtur non esse gaudij, sed mœroris. Postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam, reddet iusticiæ.

Apocalip: 2. Scio tribulationem tuam & paupertatem tuam, sed diues es, & blasphemaris ab his, qui se dicunt Iudæos esse, & non sunt, sed sunt synagoga Satanæ. Nihil horum timeas quæ passurus es. Ecce missurus est Diabolus aliquos ex vobis in carcerem, vt tentemini, & habebitis tribulationem diebus decem. Esto fidelis vsq; ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Qui habet aurem, audiat quid spiritus dicat Ecclesijs,

CONSOLATIO

qui vicerit non lædetur à morte secunda.

1. Pet : 4. Tempus est vt incipiat iudicium à domo Dei.

XV.

AFFLICTIONES NON
*nocent sed prosunt
nobis.*

Sapien: 16. In memoria enim sermonum tuorum exterminabantur, & velociter sanabantur. ne in altam incidentes obliuionem, non possent vti tuo adiutorio.

Sapien : 12. Et cum de bonis iudicatur, speremus misericordiam tuam.

Iudit: 8. Reputantes peccatis nostris hæc ipsa supplicia minora esse flagella DOMINI quasi serui qui corripimur ad emendationem & nõ ad perditionem nostram euenisse credamus.

Esa: 26. DOMINE in angustia requisierunt te, in tribulatione murmuris doctrina tua eis.

Esa : 28. Vexatio dat intellectum
auditui.

Ierem : 3. Sanctus ego sum dicit
DOMINVS, & non irascar in per-
petuum, veruntamen scito iniquita-
tem tuam.

Ierem : 30. Castigabo te in iudicio,
vt tibi non videaris innoxius.

Ierem : 31. Postquam ostendisti mi-
hi percussi femur meum,

Hose : 6. In tribulatione sua manè
consurgent ad me.

Psal : 119. Priusquam humiliarer
ego deliqui, propterea eloquium
tuum custodiui. Bonum mihi quia
humiliasti me, vt discam iustificatio-
nes tuas.

2. Machab: Ne abhorrescant pro-
pter aduersus casus, sed reputent ea
quæ acciderunt non ad interitum,
sed ad correptionem esse generis no-
stri. Et enim multo tempore non si-
nere peccatoribus ex sententia age-
re, sed statim ultiones adhibere ma-
gni beneficij est indicium. Non enim

CONSOLATIO

sicut in alijs nationibus Dominus patienter expectat vt eas cum iudicii dies aduenerit in plenitudine peccatorum puniat, ita & in nobis statuit vt peccatis nostris in finem deuolutis, ita demum in nos vindicet propter quod nunquam quidem à nobis misericordiam suam amouet corripiens vero in aduersis populum suum non derelinquit.

Matth : 11. Venite ad me omnes qui laborati & onerati estis, ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum & humilis corde & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue.

Matt : 16. Qui perdiderit animam suam propter me, inueniet eam.

Acto : 14. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.

2. Corint : 1. Non volumus ignorare vos fratres de tribulatione nostra quæ facta est in Asia, quoniam

supra modum grauati sumus supra virtutem, ita vt tederet nos etiam viuere. Sed ipsi, in nobis ipsis responsum mortis habuimus, vt non simus fidentes in nobis, sed in Deo.

1. Timoth : 3. Omnes qui pie volunt viuere in CHRISTO IESU persecutionem patientur.

Iacob † 1. Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes uarias incideritis.

XVI.

DEVS IN AERVMNIS

patientiam à nobis requirit.

2. Paralip: 1. Factæq; sunt ei infinitæ diuitiæ, & multa gloria.

2. Paralip: 25. Ioas ad Amaziam inquit, quoniam percussisti Edomitæ, idcirco erigitur cor tuum in superbiam.

2. Paralip: 26. Sed cum corroboratus esset Vfiæ, eleuatum est cor eius in interitum suum, & neglexit Dominum Deum suum.

CONSOLATIO

Prouer : 3. Disciplinam filij mi ne
abijcias nec deficias cum ab eo cor-
riperis. Quem enim diligit Domi-
nus corripit, & quasi pater in filio
complacet sibi.

Prouerb : 30. Diuitias ne dederis
mihj, ne fortè satiatus illiciar ad ne-
gandum & dicā: Quis est Dominus?

Sapient 3. In paucis vexati, in mul-
tis benè disponentur.

Sapient: 12. Bonus & suauis est Do-
mine spiritus tuus in ònibus. Ideoq;
hos qui exerrant partibus corporis,
& de quibus peccant ammones &
alloqueris, vt relicta malicia credant
in te Domine.

Neemi : 2. Cumq; requieuisent,
reuerfi sunt vt facerent malum in
conspetu tuo.

2. Corinth : 6. Exhibeamus nos-
metipfos sicut Dei ministros, in mul-
ta patientia, in tribulationibus, in
necessitatibus.

Ephes : 4. Obsecro itaq; vos ego
vinctus in DOMINO, vt dignè

ambuletis vocatione qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia.

Philip: 2. Omnia facite sine murmurationibus.

1. Cor: 10. Neq; murmuraueritis.

1. Timoth; 6. Sectare iusticiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam.

Tit: 2. Tu loquere quæ decent sanam doctrinam. Senes, vt sobrij sint, pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione, in patientia.

Heb; 12. Noli negligere disciplinam DOMINI, neq; fatigeris, dum ab eo argueris.

Iudith; 8. Nos ergo non vliscamur nos, pro his quæ patimur, sed reputantes peccatis nostris hæc ipsa supplicio minora ossa flagella DOMINI.

XVII.

IMPATIENTIA GRANDE

est peccatum & non inultum

manet.

CONSOLATIO

Num: 11. Ortum est murmur populi quasi dolentium pro labore contra DOMINVM. Quod cum audisset iratus est, & accensus in eos ignis DOMINI deuorauit extremam castrorum partem.

Item: Adhuc carnes erant in dentibus eorum, nec defecerat huiusmodi cibus, & ecce furor DOMINI concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis. Vocatusq; est ille locus Sepulchra concupiscentiarum. Ibi enim sepelierunt populum Domini qui desiderauerat carnes.

Num: 14. Locutusq; est Dominus ad Moysen & Aaron dicens, usquequo multitudo haec pessima murmurat contra me? Querelas filiorum Israel audiui; Dic ergo eis, uiuo ego ait DOMINVS, sicuti locuti estis audiente me, sic faciam vobis. In solitudine hac iacebunt cadauera uestra. Omnes qui numerati estis à viginti annis & supra, & murmuraftis contra me, non intrabitis terram, super

quam leuauit manum meam ut habitare nos facerē propter Caleb filium Iephonnæ, & Iosuaë filium Nun.

Eccle: 2. Væ dissolutis corde, qui non credunt Deo, & ideo non protegentur ab eo.

Matth: 10. Qui non accipit crucem suam & sequitur me, non est me dignus.

1. Cor: 10. Neque murmuraueritis, sicut quidam eorum murmurauerunt & perierunt ab exterminatore.

Jacob: 5. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum, ut non iudicemini.

XVIII.

OMNES PII VARIA &
grauia perpessi sunt
mala.

Matth: 10. Non est discipulus super magistrum.

Rom: 8. Nos Apostoli ipsi primitias spiritus habentes, & ipsi inter nos geminus adopratiōem filiorum Dei, expectantes redemptionem corporis nostri.

CONSOLATIO

2. Corinth: 4. In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur. Adoriamur, sed non destituimur. Persecutionē patimur, sed non derelinquimur. Humiliamur, sed non confundimur. Dejicimur, sed non perimus.

2. Corinth: 11. In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supramodum, in mortibus frequenter. A Iudæis quinquies quadragenas, vna minus accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui.

1. Pet: 2. CHRISTVS passus est pro nobis, nobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius.

1. Pet: 5. Scientes eandem passionem ei, quæ in mundo est, uestræ fraternitati fieri.

XIX.

PII PATIENTIAM SVM-
mam in arumnis præstiterunt. Item:
Exempla patientiæ.

2. Reg: 16. Ita loquitur Simeï cum malediceret Regi Dauid. Egredere, egredere vir sanguinū, & vir Belial. Kedit DOMINVS tibi vniuersum sanguinem Domus Saul, quoniam inuasisti regnum pro eo. Et dedit DOMINVS regnum in manu Absolon filij tui: Et ecce præmunt te mala tua, quoniam vir sanguinum es. Dixit autem Abisai filius Saruïæ regi vadam & amputabo caput eius. Et ait rex: Quid mihi & uobis est filij Saruïæ? Dimitte eum ut maledicat. DOMINVS enim præcepit ei, ut malediceret Dauid. Et quis est qui audeat docere quare sic fecerit? Et ait rex Abisai & uniuersis seruis suis. Ecce filius meus qui egressus est de utero meo quærit animam meam, quanto magis hic filius Iemini maledicat mihi? Dimitte eum ut maledicat iuxta præceptum DOMINI: Si fortè respiciat Dominus afflictionē meam, & reddat mihi Dominus bonū pro maledictione hac hodierna.

CONSOLATIO

Iob: 1. Dixit. DOMINVS dedit
DOMINVS abstulit, sit nomen
DOMINI benedictum.

Pfal: 61. Deo subiecta esto anima
mea, quoniam ab ipso patientia mea,

Mich: 7. Iram DOMINI por-
tabo, quoniam peccaui ei, donec cau-
sam meam iudicet & faciat iudicium
meum.

Actor: 7. Cum lapidaretur Ste-
phanus, clamauit voce magna dicens.
DOMINE IESV suscipe spiritum
meum, positis autem genibus clama-
uit. DOMINE, ne statuas illis hoc
peccatum, & cum hoc dixisset, ob-
dormiuit in DOMINO.

Rom: 5. Gloriamur in tribula-
tionibus inquit Paulus.

Rom: 8. Nos ipsi Apostoli pri-
mitias spiritus habentes, & ipsi in-
tra nos geminus adoptionem filio-
rum Dei, expectantes redemptio-
nem corporis nostri.

2. Corinth: 4. In omnibus tribu-
lationem patimur, sed non angustia-

mur. Adoriamur, sed non destitui-
mur. Persecutionem patimur, sed
non derelinquimur. Humiliamur,
sed non confundimur, deijcitur, sed
non perimus.

2. Corin: 12. Propter quod placeo
mihî in infirmitatibus meis in con-
tumelijs, in necessitatibus, in perse-
cutionibus, in angustijs pro Christo.

2. Timoh: 2. Omnia sustineo pro-
pter electos.

2. Timoth: 3. Tu adsecutus es me-
am doctrinam, institutionem, pro-
positum, fidem, longanimitatem, di-
lectionem, patientiam.

1. Pet: 2. CHRISTVS cum ma-
lediceretur, non maledicebat, cum
pateretur, non comminabatur, trade-
bat autem iudicanti se iniuste.

Psal: 118. Confitebor tibi quoniam
exaudisti me, & factus es mihi in sa-
lutem.

XX.

MISERIA NOSTRA EST
momentanea statim finitur.

CONSOLATIO

Psal: 55. *Iacta super DOMINVM
curam tuam & ipse te enutriet, &
non dabit in æternum fluctuatio-
nem iusto.*

Esa: 49. *Nunquid obliuisci potest
mulier infantem suum, vt non mise-
reatur filio vteri sui? Etsi illa oblita
fuerit, ego ramen non obliuiscar tui.*

Esa: 10. *Adhuc enim paululum
modicum est consummabitur indi-
gnatio mea & furor meus super sce-
lus eorum.*

Esa: 26. *Vade populus meus intra
in cubicula tua, claude ostia tua super
te, abscondere modicum ad monu-
mentum.*

Ecclesiast: 42. *Luctus hominum
in corpore ipsorum.*

XXI:

DEVS NON ONERA VI-
ribus grauiora iniungit.

1. Corint: 10. *Fidelis Deus est, qui
non patietur vos tentari supra id
quod potestis.*

Pfal : 118. Castigans castigauit me
DOMINVS, & morti non tradidit
me.

XXII.

DEVS CVRAT VT AFFLI-
ctio dulcem catastrophem con-
sequatur.

1. Corinth: 1. Deus faciet cum ten-
tatione prouentum, vt possitis susti-
nere.

XXIII.

AFFLICTIO PIORVM IN
extremo iudicio uertetur in eter-
na gaudia.

De hac vide supra de consolatione
peccatoris 47. locum.

Matth : 5. Beati qui lugent, quo-
niam consolabuntur. Gaudete &
exultate, quoniam merces vestra co-
piosa in coelis.

Pfal: 126. Qui seminant in lachry-
mis, in exultatione metent.

Roman : 8. Haeredes quidem Dei,
coheredes autem CHRISTI, si ta-

CONSOLATIO

men compatimur, vt & conglorificemur.

2. Timoth: 2. Si sustinebimus & conregnabimus.

1. Pet: 4. Gaudete, vt & in reuelatione gloriae eius gaudeatis exultantes.

XXIIII.

HACTENVS DEVS IN AERUMNIS opem tulit hoc porro futurus est.

1. Reg: 17. DOMINVS qui eripuit me de manu leonis & de manu ursi, ipse me liberabit de manu Philistei huius.

Psal: 25. Reminiscere miserationum tuarum Domine, & misericordiarum tuarum, quae à seculo sunt.

Psal: 85. Benedixisti DOMINE terram tuam, auertisti captiuitatem Iacob, mitigasti omnem iram tuam, conuertere nos Deus salutaris, noster & salutare tuum da nobis.

IN CRUCE.

77

XXV.

AGENTES POENITENTIAM
in afflictionibus non deserit Deus.

Ierem: 26. Nunc ergo bonas facite vias vestras & studia vestra & audite vocem DOMINI Dei vestri, & poenitebit Dominum mali quod locutus est aduersus vos.

Ierem: 18. Si poenitentiam egerit gens illa à malo suo quod locutus sum aduersus eam, agam & ego poenitentiam super malo quod cogitavi vt facerem ei.

XXVI.

DEVS VERAX EST IDEO
*uere sicut pollicitus est nobis
opem feret.*

Num: 23. Non est Deus quasi homo vt mentiatur, nec vt filius hominis vt mutetur. Dixit ergo & non faciet, locutus est & non implebit.

CONSOLATIO

Pfal : 33. Rectum est verbum Domini, & omnia opera eius in fide.

Malac: 3. Ego enim DOMINVS & non mutor.

XXVII.

AFFLICTIONIBVS SVB
recti discunt mundi contemnere illecebras & appetere coelestia & aeterna bona.

Rom: 8. Et ipsi intra nos geminus adoptionem filiorum Dei, expectantes redemptionem corporis nostri.

Philip: 1. Desiderium habeo dissolui, & esse cum Christo multò magis melius.

Philip: 3. Inimici crucis Christi quorum finis interitus, quorum Deus uenter est, & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. Nostra autem conuersatio in caelis est.

IN CRUCE.

78

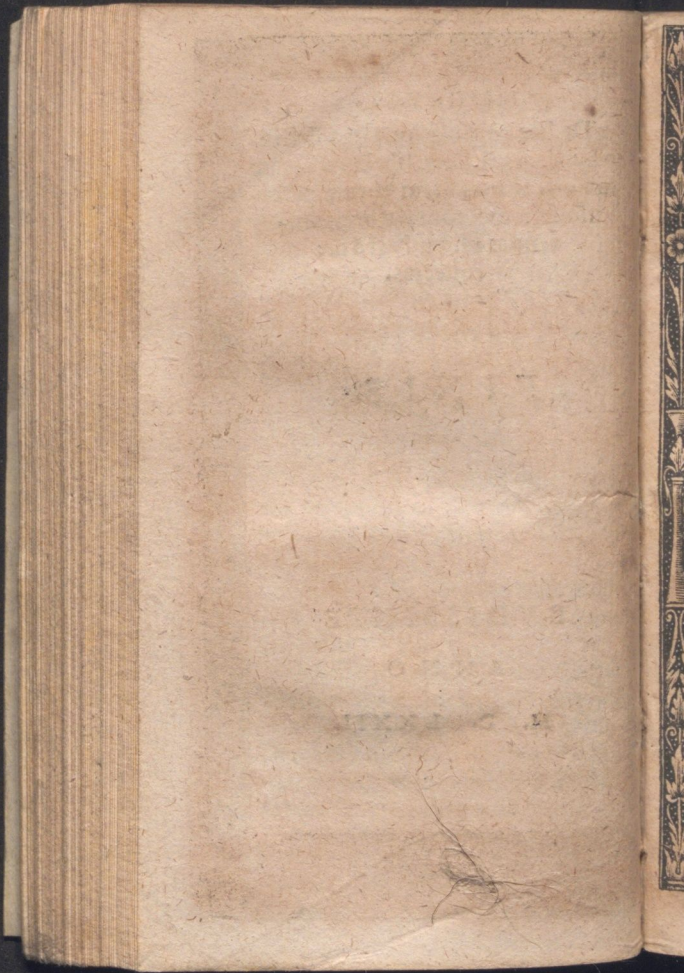
De hac consolatione in afflictionibus leges si libet libellum meum consolatorium. Item librum precationum atq; consolatorias sententias D. Lutheri à me collectas.

FINIS.

BVDISSINAE

ANNO

M. D. LXXII.

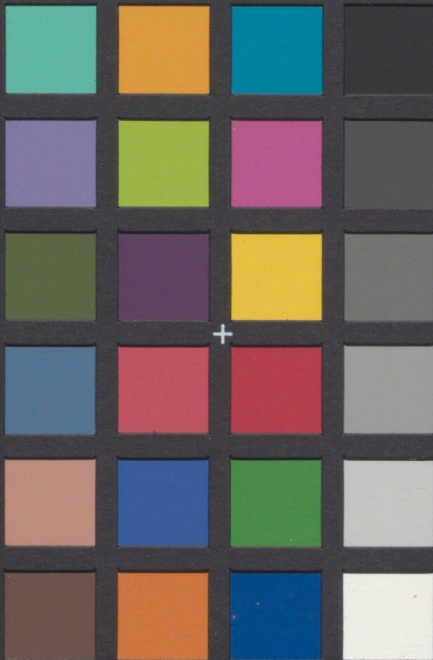

calibrite

colorchecker CLASSIC

02/24

mm

HORTVLVS ANIMÆ.

IN QVO CONSOLATIO
nes in tentationibus & impulsuæ
causæ patientiæ in ærumnis
reperiuntur.

ECCLE: XLI.

Hortus est benedictus, & longe amœ-
nissimus timor Domini.

M. GEORG: VVALTHER
verbi diuini Halæ Saxonum
minister.

A N N O

M. D. LXXII.

